BİR HİLÂL UĞRUNA

İÇİNDEKİLER

BOĞAZ'A KARŞI KAHVE

Bir sabah, yedi düvelden toplanan askerleriyle, çelikten zırhlılarıyla daldılar sularımıza düşmanlar. Boğazları serbestçe geçerek payitahtın bağrına hançeri saplamayı, Türk Milleti'ni imha etmeyi planlıyorlardı. Batının bu hıncını sezinleyen Anadolu, tek bir yürek olmuş Çanakkale'ye akmıştı. Anayı, yâri, okulu bırakan yiğit delikanlılar, cepheye gelirken geri dönmeyeceklerini de hesaba katmışlar, kınalı kuzularını dahi severek ayrılmışlardı evlerinden.

İngiliz topçusu, Çanakkale Boğazı'nın sırtlarını dövmeye başladı. Türk mevzilerinden en ufak bir karşılık alınmamıştı. İngiliz topçu subayı keyiflenmiş, bu işin beklediğinden de kolay olacağı düşüncesine kapılmıştı. Hemen İngiltere'ye bir telgraf çekti: "En geç on beş gün sonra İstanbul'a girip padişahın sarayının balkonunda Boğaz'a karşı oturup kahve içeceğiz."

Türk topçusu Çanakkale Boğazı sırtlarında yerini almıştı. Komutan, Hasan Çavuş'u yanına çağırdı ve müjdesini verdi:

– Hasan Çavuş gözün aydın olsun!

Hasan Çavuş'un gözleri parladı. Komutanının hayırlı bir gaza haberi vereceğini düşünüyordu.

– Hayırdır komutanım, düşman rüsva mı oldu!

Komutan gülümsedi. Minnet dolu bakışlarla Hasan Çavuş'un omzuna dokundu.

– Hayır, Hasan Çavuş. Bir kızın olmuş, sana üç gün izin veriyorum. Git evlâdını gör.

Hasan Çavuş, sevinçle ciddiyet arası bir yüz ifadesiyle:

– Hayır, gidemem komutanım gidemem. Yarın düşman donanması şu Boğaz'ın sularından rahatlıkla geçerse o zaman kızımın yüzüne nasıl bakarım, dedi.

Komutan ona saygı ve gururla baktı:

– Senin gibiler olduğu müddetçe bu düşman bu sulardan geçemez.

– Komutanım! Yarınki taarruzda şehit olursam kızımın adını Didar koysunlar, dedi.

Bir gün sonra, şafak sökerken düşman gemileri Boğaz'ın sırtlarına doğru çelikten namlularıyla ölüm kusmaya başladı. Düşmanın top seslerine, sırtlardaki Türk askerlerinin tekbir sesleri karışıyordu. Bir anda ortalık mahşer yerine dönmüştü.

Hasan Çavuş, siperden sipere koşuyor, dinlenmek nedir bilmiyordu. Mevzilerdeki yiğit Anadolu delikanlıları, isabet eden top mermileriyle şehit olan arkadaşlarının mevzilerini hemen doldurma konusunda hiç tereddüt göstermiyorlar, bir ibadet neşvesi içinde ölüme gözü kapalı koşuyorlardı.

Savaşın ilerleyen anlarında beklenmeyen bir durum ortaya çıktı. Hasan Çavuş'un başında bulunduğu birlikten atılan bir top mermisi, düşman donanmasının en

muhteşem gemisinin dümenine isabet etmişti. Gemi, Boğaz'ın akıntılı sularında şaşkın bir ördek gibi dolanmaya başlamış, koydaki mayınlara yönelmişti. Gemi, mayınlara çarpıp sulara gömülmeye başladığında düşman topçuları da susmuştu. İngiliz topçu subayı derin bir hayal kırıklığı yaşıyordu. On beş gün sonra İstanbul'da Boğaz'a karşı kahve içmeyi düşünen İngiliz subayının, elinde mağrur bir edayla taşıdığı baston, şaşkın bakışları arasında yere düştü. Çünkü İstanbul'da Boğaz'a karşı kahve içme hayali, Çanakkale Boğazı'nda dümeni vurulan gemiyle beraber sulara gömülüyordu.

İngiliz subayının hevesi kursağında kalmıştı. Derin bir hayal kırıklığı içindeydi. Korkunç top ateşi karşısında Türk askerlerinin mevzilerinde barınamayacaklarını ve geri çekileceklerini düşünen komutan ağlamaklıydı. İki yüz yıldır yenilgi yüzü görmeyen İngiliz donanması, hasta adamın hasta askerleri, dedikleri Türk askerinin tokadıyla aciz duruma düşmüştü.

İngiliz donanması ağır yara alarak geri çekildi. Hasan Çavuş, o gün şehit düştü. Şehit olduğu an gözleri açıktı, sanki kızı Didar'ın gözlerine şefkatle bakar gibiydi.

VEFANIN BEDELİ

Sabahın habercisi Ezan-ı Muhammedî, ruha huzur veren namesiyle dalga dalga yayılıyor, bütün mevzileri kuşatıyordu. Bu kutsi ses, sanki bir gün öncesinden gökyüzüne yayılmış olan barut kokusunu yıkıyor, top ve silâh seslerinin kulaklarda bıraktığı uğultuyu siliyordu. Mevzideki askerler, huşu içinde Ezan-ı Muhammedî'yi dinledikten sonra abdestlerini alıp saf saf namaza durdular.

Namaz sonrası her zaman âdet edindikleri üzere, birbirlerine sarılıp helâlleşmeye başladılar. Her sabah böyle, birbirlerinden ayrılıp çok uzaklara gidecekmişçesine helâlleşiyorlardı. Zira her günün sonunda birçok ana kuzusu şehadet şerbetini içiyor, gelincikler gibi toprağın bağrına düşüyordu.

Namaz sonrası kumandan seslendi:

– Ey her karış toprağı İslâm olmuş olan bu aziz vatanın kahraman evlâtları! Her sabah böyle huşu içinde dinlediğimiz şu kutsi sesin susmasına razı olur musunuz?

Kumandanın bu sesleniși üzerine bütün askerler irkildiler. Hep bir ağızdan:

– Hayır, kumandanım, hayır, diye karşılık verdiler.

Kumandan devam etti:

– Evlâtlarım, biliniz ki yalnız değilsiniz. Bu ezanları okuyup, adını her andığımızda Efendimiz Aleyhisselâm yanımızdadır. Muharebenin her anında Efendimiz Aleyhisselâmın adını anıp selâm gönderirseniz biliniz ki O, yanınızdadır. Bu ruhla savaşırsanız, düşmanın çelikten canavarları bizi yenemez. Onların çelikten canavarları varsa bizim de iman dolu göğsümüz var. Madem bu ezanların susmasını istemiyorsunuz, öyleyse zaman gaza zamanıdır. Gazanız mübarek olsun.

İnsanın hası, böyle zamanlarda belli olur. Madenin değeri mihenk taşına vurulmayınca anlaşılmazmış. İşte zaman, mihenge vurulma zamanıydı. Kimin kalbi ve kişiliği altın olmaya layıksa zafer onundu. Mustafa Çavuş da kalbi ve kişiliği altın olanlardandı. Komutanının konuşmasından dolayı pek duygulanmıştı. Silâhına daha bir sıkı sarılarak mevzideki yerini aldı. Her sabah böyle Ezan-ı Muhammedî'yi dinlerken içi ürperir, garip bir pişmanlık yaşardı. Zira barış zamanlarında günde beş vakit duyduğu bu sese, gerektiği gibi kulak vermediğini düşünüyordu.

"Allahu âlem." dedi kendi kendine. "Biz bu sese gerektiği gibi kulak vermiş olsaydık, düşman böyle bağrımıza kadar sokulamazdı. Ama şimdi bu sedanın değerini anladık ya gayrı düşman bizi yenemez."

**

Taarruz başlamıştı. Çanakkale Boğazı'ndaki İngiliz gemileri, çelik namlularını Boğaz'ın sırtlarına doğrultmuş, ölüm kusuyordu. Bir anda ortalığı cehennemî bir ateş kapladı. Bir süre sonra top sesleri kesildi. Bu, taarruzun başlayacağı anlamına geliyordu.

Mustafa Çavuş'un siper aldığı mevzilerin karşısında bir Anzak birliği vardı. Anzaklar, İngiliz topçularının da desteğiyle, adım adım ilerlemişler ve Mustafa Çavuş'un içinde bulunduğu mevzilere yaklaşmışlardı. Gayeleri, bu mevziiyi ele geçirerek gerideki topçu bataryalarını imha etmek ve Çanakkale Boğazı'ndan rahatça geçebilmekti. Karşı mevzideki Anzak birliği birdenbire harekete geçti. Komutanın gür sesiyle verdiği emirle, Türk birliği de dağınık nizama geçerek mevzilerinden ileri atıldılar.

Mustafa Çavuş, "Allahü Ekber!" nidasıyla harekete geçen takımının önünde, ileriye doğru çıktı. Bir anda bir kuvvet parladı içinde. Meleklerin kendisine yardıma geldiklerini hissetti. Bu güçle, takımıyla beraber Anzak birliğinin üzerine doğru, sağından solundan ıslık çalarak geçen mermilere, zemini sarsan top güllelerine aldırmadan ok gibi gitmeye başladı.

Anzak birliği, İngiliz topçularının dövdüğü Türk mevzilerine doğru geniş çaplı bir saldırıya başlamıştı. Gece başlayan karşılıklı saldırı, sabaha kadar devam etmişti. Mustafa Çavuş, birliğiyle beraber kahramanca savaştı. Birlikler birbirine karışmış, savaş geniş bir alana yayılmıştı. Patlayan her top mermisinin ardından ortalıkta cehennemî bir aydınlık oluyor, yerden cesetler havalanıyordu.

Mustafa Çavuş'un takımı, mevzilerinden iyice uzaklaşmıştı. Hava aydınlanmadan mevziiye dönmeliydiler. Çavuş, takımına "Geri dön!" emri verdi. Bütün takım, hızla mevzilerine doğru yönelmişti ki Mus-

tafa Çavuş acıyla yere yuvarlandı. Omzundan derin bir yara almıştı. Ayağa kalktı. Arkadaşlarıyla beraber koşmaya devam etti. Omzundan aşağı sızan kanın sıcaklığını bacağında hissediyordu. Biraz daha koşmuştu ki yere düştü. Arkadaşları karanlıkta tepeyi aşarken onların arkasından bakarak kelime-i şehadet getirdi ve kendinden geçti.

Ortalık aydınlanmıştı. Kendine geldiğinde savaşın orta yerindeydi. Hemen bir kayalığın dibine gizlendi. Yere düşerken omzunun üzerine düşmüş, bu vesileyle bir süre sonra yarasından akan kan pıhtılaşıp donmuştu. Yer, âdeta onun yarası için tampon görevi görmüştü. Yarası ağır değildi, ama kan kaybetmiş ve bir hayli bitkin düşmüştü.

Gizlendiği yerde iki gün yerinden kıpırdayamadı. Üçüncü gün matarasındaki suyu bitmişti. Aç ve susuz kendisini toparlayamayacağını düşündü. Kelime-i şehadet getirerek tekrar kendinden geçti.

Mustafa Çavuş, susuzluktan çatlamış dudaklarına değen su ile kendine gelmişti. Gözlerini açtığında bir Anzak askerinin kendisine su içirdiğini gördü. Susuzluğunu gidermiş olmanın rahatlığıyla kısa bir süre gözlerini kapattı, kendisini toparlamaya çalıştı. Gözlerini açtığında Anzak askeri ortadan kaybolmuştu.

Bir gün sonra, ölenlerin defni ve yaralıların tedavisi için geçici ateşkes ilan edilmişti. Arkadaşları Mustafa Çavuş'un öldüğünü düşünüyorlardı. İki arkadaşı, arama sırasında onun sağ olduğunu görünce önce gözlerine inanamadılar. Sonra onu, sırtlayarak ölüler ara-

sından geçirip bulundukları sipere getirdiler ve yarasını tedavi ettiler.

Birkaç gün sonra Mustafa Çavuş, tekrar takımının başındaydı. Yarası daha tam iyileşmemişti, ama silâh tutabiliyordu. O Anzak askerini hiç aklından çıkaramıyordu. Karşı mevziiye attığı her kurşunu, ona isabet etmemesi duasıyla atıyordu.

**

Yine bir gün, savaş kızışmış peşinden de süngü hücumu başlamıştı. Anzak birliği, Türk askerleriyle daha ilk temasında, ağır bir mağlubiyete uğrayacağını anlayarak geri çekildi. Anzak birliğinin geri çekildiğini anlayan Türk kumandan da birliğini geriye çekti. İki taraf da birkaç kayıp verdikten sonra, kısa sürede tekrar mevzilerine dönmüşlerdi. Bir anda ortalık durulmuştu. İki mevzi arasında birkaç Mehmetçik şehit olmuş yatıyordu. Birlikler mevzilerine çekildiklerinde geride yaralılar ve ölüler kalmıştı.

Türk ve Anzak mevzilerinin ortasında Anzak birliğinden bir asker yaralı düşmüş, kendi birliğinden yardım istiyordu. Bacağı parçalanmış, kan kaybediyordu. İki mevzi ortasında yatan bu Anzak askerine kendi birliğinden hiç kimse yardım etme cesaretini gösteremiyordu. Çünkü en küçük bir kıpırdanmadan sonra yüzlerce kurşun aynı anda yağmaya başlıyordu. Zira geçici ateşkes henüz sağlanmamıştı.

Mevziler birbirine çok yakındı. Mustafa Çavuş, askere dikkatle baktığında onu tanır gibi oldu. Emin olmak için boynunda asılı olan dürbününü gözlerine yaklaştırdı. Evet, evet, bu, kendisine su verip hayata

dönmesine vesile olan Anzak askeriydi. Daha fazla dayanamadı. Yavuklusunun askere gelirken kendisine hediye ettiği beyaz mendilini silâhının ucunda takılı olan kasaturaya bağladı ve havaya kaldırdı. Ardından da arkadaşlarına "Beni koruyun!" diyerek okun yaydan fırlaması gibi siperinden çıktı ve yaralı Anzak askerine doğru koşmaya başladı. Mustafa Çavuş'un içinde kabaran merhamet ve vefa duygusu, ölümün dehşetini silmişti gözlerinden.

Çevik bir hareketle askeri kucaklayıp Anzak siperlerine doğru yöneldi. Gayesi, yaralı askeri Anzak mevzilerinin önüne bırakıp dönmekti. Anzak mevzisinin önüne yaklaşmış, yaralı Anzak askerini omzundan yere indirmişti ki göğsünden yediği bir mermiyle sendeledi. Belli ki Mustafa Çavuş'un niyetini sezememişlerdi. Mustafa Çavuş, peş peşe yediği mermilerle yere düştü. İnancının verdiği şefkat ve merhametten dolayı içtiği suyun bedelini şereflice, canıyla ödüyordu. Arkadaşları şaşkınlık içindeydi.

Mustafa Çavuş'un yüzünde ise hep bu anı beklediğini anlatan bir ifade vardı. Gözlerini ileriye doğru dikti. "Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlûllah" sözünü birkaç defa tekrarladıktan sonra yere yığıldı. Yüzü arkadaşlarına dönük kalmıştı. Gözleri birisini arar gibiydi. Birden yüzünde huzurlu bir tebessüm beliriverdi. Çok sevip saydığı birisi, karşısına gelmişti sanki. Ayağa kalkmaya çalıştı, ama başaramadı. Dudaklarından dökülen şu sözle ruhunu teslim etti:

– Niçin zahmet buyurdunuz ya Resûlûllah!

BİR HİLÂL UĞRUNA

Güneşin doğuşu yüreklerde umuttu. Sabah namazı sonrasıydı, tanyeri ağarmaya yüz tutmuştu. Bölük imamı, mevzide yanına topladığı askerlere anlatıyordu:

– Yiğitlerim! Şehitlik, Allah katında insanoğlunun erişebileceği en üstün mertebedir. Bundandır ki Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem), dahi şehit olmayı arzu etmiştir. Şehitler, sırat köprüsünden geçerken bütün enbiya, asfiya ve evliya onlara gıpta ile bakacaklardır. Sakın ola, her ne olursa olsun siperlerinizi düşmanlara bırakmayasınız. Siperlerinizde direnip geriye dönmeyesiniz. On düşman askerini hâlletmeden geriye dönmek sizlerin şanına yakışmaz. Geriye dönüp zillet içinde yaşamaktansa izzet ile ölmek daha yeğdir. Siperlerde direnip ölmek demek, ebedi olarak diri kalmak demektir. Rabbimiz, şehitler için "Siz onları ölü zannetmeyiniz." der. O der de biz inanmaz mıyız? Allah yardımcınızdır. Gazanız mübarek ola.

**

Ömer Çavuş, siperden başını çıkardı. Kirte Bölgesi'nde düşman gemileri sahile doğru hizaya geçmiş, ölüm kusmak için beklemekteydi. Bir elindeki kırma

tüfeğe baktı bir de devasa çelik yığınlarındaki top namlularına. Sonra imamın dediklerini düşündü. "Güç namluda değil, imandadır." diye söylendi dişlerini sıkarak. Sonra, "Allah bizimledir." diyerek heybetli bir hâl aldı.

Güneş tepeye doğru yürümüş, sıcaklığını hissettirmeye başlamıştı. Birden, düşman gemilerinin namluları boğazın sırtlarına doğru ateş kusmaya başladı. Birlikteki bütün askerler, başlarını mevzilere gömdü. Yapacak bir şey yoktu. Topçu ateşinin bitimine kadar böyle kalacaklardı. Başlarının üzerinden geçen top gülleleri, siyah ölüm kuşları gibiydi. Güllelerin düştüğü yerde feryat kopuyor, canlar yanıyordu. Her top güllesi yeni bir ölüm demekti, ama mevzideki askerlerin içinden korku çekilmişti sanki. Ölüm gökyüzünden bir siyah kuş gibi geliyor, sonra da birkaç Mehmetçiği cennet kuşu olarak uçuruyordu. Mevzinin içine, sağına, soluna düşen top mermileri ortalığı mahşer yerine çevirmişti. Başlar mevzilere gömülmüş, askerlerin üstleri toz toprakla örtülmüştü.

Üç saat boyunca Türk mevzilerini döven İngiliz topçusu, görevini tam olarak yerine getirdiğini düşünerek ölüm kusmayı bırakmıştı. Çıkarma gemilerinin kapakları vahşi bir canavarın ağzı gibi açılmış, içindeki rengârenk derili insanlar çekirge sürüsü gibi kıyıya doğru fırlamıştı. Bu da canavarın başka bir türlü kusmasıydı. Bir anda, Kirte Koyu askerle dolmuştu.

Ömer Çavuş, sona eren topçu ateşinden sonra başını kaldırdı. Mevzinin içinde taze toprak ve taze kan-

dan başka bir şey gözükmüyordu. Sağ kalan askerler yavaş yavaş kımıldamaya başladılar. Arkadaşlarının, yanlarında şehit olduğunu gören askerler, onların başlarını bir anne şefkatiyle kucaklarına alıyor, yüzlerindeki toprakları ve kanları temizliyor, onları öpüyor ve gözyaşları içinde helâlleşiyorlardı.

Ömer Çavuş, gözyaşlarına hâkim olamamıştı. Yanaklarına doğru süzülen yaşlar yüzündeki tozları çamurlaştırmıştı. Başını mevziden çıkardığında İngiliz çıkarma gemilerinden binlerce insanın, sırtlara doğru tırmandıklarını gördü. Hızla mevzileri dolaşmaya başladı. Birliğindeki bütün subaylar şehit olmuştu. Birisinin acilen kontrolü eline alması gerekiyordu. İşin kendi başına kaldığını anladığında, zaman kaybetmeden emrini verdi:

– Nişaaan al!

Düşman askerlerinin uğultusunu duymaya başlayan mevzilerdeki sağ kalan askerler, Ömer Çavuş'un emriyle irkildiler. Hemen siperlerdeki yerlerini aldılar. Askerler, bir yandan gez göz arpacık yaparken, bir yandan da gözlerindeki yaşları siliyorlardı.

Düşmanın menzile girmesiyle birlikte, Ömer Çavuş bir kez daha gürledi:

– Ateşş...

Müthiş bir çatışma başlamıştı. Düşman askerleri, sayıları çok olmasına rağmen Türk mevzilerindeki bir avuç askeri bertaraf etmekte zorluk çekiyorlardı. Göğüs göğse muharebe başladığında, askerler şartların

eşitlendiğini düşünerek cesaretlendi. Her biri, bir kaplan gibi İngiliz askerlerinin üzerine atıldı.

Ömer Çavuş siperden sipere geçiyor, askerlerine moral veriyordu. Bir ara, bir İngiliz askerinin, mevzisinde sıkışan bir Türk askerinin üzerine atıldığını gördü. İri yarı İngiliz, daha bıyıkları yeni terlemekte olan zayıf yapılı askerin üzerine abanmış, gırtlağını sıkmaya başlamıştı. Mehmetçiğin karnına saplamak üzere kasaturasını kaldırdı. O anda Ömer Çavuş, dipçiğini İngiliz askerinin başına var gücüyle indiriverdi. Gırtlağından, İngiliz'in parmaklarının çözüldüğünü hisseden genç asker gözlerini açtığında Ömer Çavuş'la göz göze geldi. Ona minnet borcunu ödercesine tebessüm etti. Ömer Çavuş, zaman kaybetmedi:

– Kalk aslanım gaza zamanıdır, diyerek ileriye atıldı.

Gün kararmaya başlamış, düşmanın mukavemeti kırılmıştı. Türk mevzilerinden parlayan süngüler, düşmanın içine biraz daha korku düşürmüştü. Ömer Çavuş'un bu kahramanca direnişinden, gerideki birliklerin haberi olamamıştı. İlerideki birliklerle irtibatın koptuğunu gören tabur kumandanları, emir subaylarını haber almak için uç mevzilere göndermişlerdi.

Savaşın debdebesi sona ermiş, silâh sesleri yerini insan seslerine bırakmıştı. Gecenin bağrına saplanan acı acı insan inlemeleri, ürperti veriyordu. İki emir subayı, yavaşça Ömer Çavuş'un birliğinin olduğu yere doğru süzüldüler. Mevzilerin yakınındaki sağ kalan askerler, telâşla etrafa savrulan ölü ve yaralıları topluyor-

lardı. Kendilerinin düşman askeri zannedilmesinden çekinen subay, sesini gecenin dinginliğine göre ayarlayarak seslendi:

– Bu birliğin kumandanı kim?

Ömer Çavuş sesi duymuştu. Gizlendi. Sessiz, ama sert bir ses tonuyla sordu:

– Parola.

– Şehit.

Ömer Çavuş meydana çıktı ve tekmil verdi:

– Kumandanım! Bizim birliğimizdeki bütün subaylar şehit oldular. Düşmanın topçu atışları sonrasında birliğimizden eli silâh tutan pek az adam kaldı. Buna rağmen siperlerimize piyade birlikleriyle yüklenen İngilizlerin hiç birisine geçit vermedik. Hiç birisini sağ bırakmadık.

– Peki, siperlerimizin hepsi elimizde mi?

– Bir siperimiz düşman askerinin elinde. Topçu atışlarında o siperdekilerin hepsi şehit olduğu için düşman askerleri siperimize yerleşti.

Emir subayları, mevzileri gezdiklerinde gözlerine inanamadılar. Ömer Çavuş'u taltif ettiler:

– Cesaretiniz sayesinde mevzilerimiz kurtuldu. İngilizler geriye püskürtüldü, dediler.

Ömer Çavuş bu iltifata karşı çıktı:

– Bu başarı benim cesaretimden kaynaklanmadı. Muharebe öncesi hocalarımız, şehitlik mertebesinin üstünlüğünden bahsettiler. Kur'ân'dan şehitlikle ilgili

âyetleri okudular. Biz de aramızda, "Ölümden geriye dönüş yok." diyerek, hilâl uğruna şehit olmaya yemin verdik. O hilâl ki bizim inancımızdır, vatanımızdır, namusumuzdur. Bundan dolayı mevzilerimizi korumamız, cesaretimizden değil imanımızdan kaynaklanmaktadır.

Subaylar, gülümseyerek Ömer Çavuş'u tebrik ettiler. Ömer Çavuş'a yapılan iltifat, aynı zamanda bir hilâl uğruna batan bütün şehitlereydi.

ONUN ANASI AĞLAMASIN

İngiliz komutan, o gün bir hayli sıkıntılıydı. Hiçbir şeyin planladıkları gibi gitmediğini düşünüyor, hırsından dudaklarını kemirerek gemideki kamarasında bir o yana bir bu yana dönüp duruyordu. Gizli bir elin, her durumu Türklerin lehine çevirdiğini düşünüyordu. Allah, kimin kalbine iyiyi kötüden ayırabilme kabiliyeti vermişse yine onun yanındaydı. İngiliz komutanın anlamadığı nokta buydu.

İngilizlerin, kolonilerinden toplayıp cepheye sürdükleri bazı Müslüman askerler, Osmanlı askerleriyle savaştıklarını anlayınca savaşmaktan vazgeçmişlerdi. Hatta bu askerlerin bir kısmı, Osmanlı askerlerinin saflarına katılmışlardı. Bu da yetmiyormuş gibi şimdi de askerler arasında garip bir salgın hastalık baş göstermişti. Son olarak da donanmanın en gözde gemilerinin mayına çarparak batmaları, İngiliz komutanı çılgına çevirmeye yetmişti.

İngiliz donanma komutanı, sinirden bilincini yitirmiş gibiydi. Kazanma hırsı ve nefret duygularıyla dolu mavi gözleri donuk donuk bakıyordu. Toplantı yapmakta olduğu diğer komutanların yüzüne bakamadığı gibi onların da başları yerdeydi. Ağzından çıkan deh-

şetli sözle, başlar yerden kalktı ve gözler hayretle açılarak ona çevrildi:

– Türklere zehirli gaz kullanalım!

Bazı komutanlar itiraz ettiler:

– Olmaz! Savaşın da kuralları var. Bu, insanlık suçu olur.

Hırsın istila ettiği bir beden, insanlığını bir kenara bırakmış et yığınıdır. Donanma komutanının yuvasından fırlayan gözlerinin akı iyice ortaya çıkmış, gözbebekleri büyümüş, maviliği yutmuştu sanki. İlk defa etrafındakilerin gözlerine bakarak hain ve alaycı bir tebessümle karşılık verdi:

– Türkler mi? Onların insan olduklarını kim söylüyor ki!

İnsanlık erdemleri çıkarılmış ve içinde sadece kan dolaşan bir kalp, tabi ki kan kokusundan başka bir şey bilmez. Kararı kesin olan donanma komutanının durumu da böyleydi. Türklere zehirli kimyasal gaz kullanılacak, her ne pahasına olursa olsun Çanakkale Boğazı geçilecekti. Bütün hazırlıklar tamamlandı. Ne var ki kimyasal gazı kullanmak için şartlar bir türlü istedikleri gibi olmuyordu.

O güne kadar, denizden karaya doğru esen rüzgâr, o günden sonra hep karadan denize doğru esmeye başlamıştı. Donanma komutanı gene çaresiz kalmıştı. Başını göğe kaldırdı, sitem dolu ve küstah bir bakış attı. Bu plan da uygulanamayınca düşman kuvvetleri, kara harekâtına karar verdiler. Kara harekâtının başlamasıyla Boğaz'ın sırtları mahşer yerine dönmüştü. Türk

askerlerinin mukavemeti karşısında İngilizler yeni bir şaşkınlık yaşıyorlardı.

Savaşın ilerleyen günlerinde mevziler birbirine iyice yaklaşmış, birbirine yaklaşan iki gurubun askerleri arasında süngü savaşları başlamıştı. Daha sonra göğüs göğüse muharebeye geçildi ve kıyasıya süren mücadele karanlık bastırıncaya kadar devam etti. Havanın kararmasıyla beraber taraflar, yaralı ve ölülerini savaş meydanından toplamak için geçici ateşkes yaptılar.

**

Ahmet Çavuş, bu çarpışma sırasında boynundan derin bir yara almıştı. Bir süre kendinden geçti, kıpırdamadan öylece kaldı. Kendine geldiğinde her taraftan yardım çığlıkları ve iniltiler yükselmekte, lisanlar birbirine karışmaktaydı.

Ahmet Çavuş, hemen yanında bir İngiliz subayının kolundan ve bacağından yaralanmış olduğunu fark etti. Daha önce zemini ıslatıp ağırlaştıran yağmur, tekrar yağmaya başlamıştı. İngiliz subay, koynundan çıkardığı yaşlı kadın resmine uzun uzun baktı ve "Mummy! Mummy!" diye ağlamaya başladı. Hemen yanındaki Ahmet Çavuş'un onu izlemekte olduğunun farkında değildi.

Ahmet Çavuş, kendi ayaklarını yokladı. Ayakları sağlamdı. Boynundaki yaraya aldırmadan doğruldu. İngiliz subaya doğru yöneldi. Bir Türk askerinin kendisine doğru geldiğini fark eden İngiliz subayı telâşlanmıştı. Ancak yerinden kalkamıyordu. Kendisine doğru yaklaşmakta olan Türk askerine doğru kor-

ku dolu gözlerle bakmaya başladı. Ahmet Çavuş, yanına geldiğinde İngiliz subayı artık gözlerini kapamıştı. Çaresizdi. Takati tükenmişti. Kan kaybından ölmek üzereydi. Ölümü, sanki çoktan kabullenmişti.

Ayaklarına değen sıcak ve şefkatli bir dokunuşla gözlerini usulca açtı. Ahmet Çavuş, mintanından kopardığı bir parça ile önce İngiliz subayın yaralarını temizledi sonra da sardı. En son yarayı sardığında mintanından neredeyse eser kalmamıştı. Üzerindeki kaputu da onun üzerine örttü. İngiliz subay şaşkındı. Bu Türk askerine karşı, içinde derin bir sevgi ve mahcubiyet hissi uyanmıştı. Bu askerle, insanlığını ve sevgisini yeniden kuşanarak sözün kıyısına oturup konuşmak isterdi. Ama dilini bilmiyordu.

Ahmet Çavuş'un yarası ağırdı. Aşırı derecede kan kaybetmişti. İngiliz subayının yaralarını sardıktan sonra ayağa kalktı. Bir an sendeledi ve tekrar oturdu. Elini boynuna attı, yarasından hâlâ oluk oluk kan gelmekteydi. Yerden aldığı bir miktar balçıkla yarasını sıvadı. İngiliz subayın sanki nutku tutulmuştu. Yüzünde, aklından geçen, "Meğer Türkler, insanoğlu insanmış." düşüncesinin şaşkınlığı vardı.

Karanlık iyice bastırmış, sağda solda yaralı toplayan sıhhiyeler sonunda onlara da yetişmişti. Yanlarına ilk ulaşanlar Türk sıhhiyeler oldu. Türk sıhhiye, karşılaştığı manzara karşısında şaşkınlığını gizleyemedi. Ahmet Çavuş'un yarasına bakarak sordu:

– Hemşerim, senin böyle bir yaran varken neden elin gâvurunun yarasıyla ilgilendin?

Ahmet Çavuş'un soluk bir bez parçasına dönen yüzünde huzurlu bir tebessüm vardı. Mecali tükenmiş sesiyle cevap verdi:

– Geride beni bekleyen kimim kimsem yoktur. Gördüm ki bu İngiliz'in onu bekleyen bir anası var. Ben ölürsem arkamdan yüreği yanıp ağlayanım olmaz. Bari onun anası ağlamasın.

Sıhhiye, daha bir şey diyemedi. Bir yandan Ahmet Çavuş'u sedyeye koymak için kucaklıyor bir yandan da ağlıyordu. Sıhhiye, Ahmet Çavuş'u sedyeye koyarken İngiliz subay ona muhabbetle bakıp, "Türkler insan değil ki!" diyen donanma komutanının zihninde çirkinleşen sesini hafızasından silmeye çalışıyordu.

Revire getirilen Ahmet Çavuş'un yaraları temizlendi, kanı durduruldu. Ne var ki mecali iyice tükenmişti. Yaralı askerlere tahinleri dağıtılıyordu. Kendisine uzatılan ekmeğe mahzun bir bakış attı. Hemen başucuna bırakılan ekmeği, son mecalini toplayarak aldı ve yavaşça yanında yatan askere uzattı:

- Kardeşim, dedi, bu ekmeği benim yemem doğru olmaz. Biliyorum ki benim kurtuluşum yoktur. Ben nasıl olsa şehit olacağım. Alın bu ekmeği, düşmana karşı savaşacak olan sizler yiyin de ekmek boşa gitmesin.

Sabah olmuş, gecenin kurşuni kubbesi kalkmış, güneş revir çadırının penceresinden görünen fundalıkların ardından doğmuştu. Ahmet Çavuş'un açık ama hareketsiz gözleri, güzel bir beldeyi seyrediyormuşçasına, fundalıkların ardına takılıp kalmıştı.

VANLI İSMAİL

Düşman denizaltıları, Çanakkale Boğazı'nın en dar yeri sayılan Naraburnu ile Çamburnu arasına gerilen çelik ağları zorluyorlardı. Kimileri ağa takılıp kendi sonunu hazırlıyor, kimileri de ağları yırtarak Marmara denizine açılıp gemilerimiz için tehlike saçıyorlardı.

Vanlı İsmail, Bakırköy açıklarında demirlemiş olan gemide nöbetteydi. Gökyüzünde ay yoktu. Ortalık alabildiğine karanlık, etraf alabildiğine sessizdi. Vanlı İsmail, denizin kıpırtılı karanlığına uzun uzun baktı. Gözkapakları gittikçe ağırlaşıyordu. Daha önceden her ne kadar bir iki hadise olmuşsa da Vanlı İsmail, düşman denizaltılarının buralara kadar sokularak Türk gemilerine saldırabileceklerine pek ihtimal vermiyordu. Böyle bir gecede, değil İstanbul'da Çanakkale Boğazı'nda bile saldırma cesareti bulamayacaklarını düşünüyordu.

İsmail, epey direnmesine rağmen üzerine bir karabasan gibi abanan uykuya yenik düştü. Tüfeği kucağında olduğu hâlde, nöbet yerinde bir köşeye yığılıp uyuya kaldı. Gözlerini şiddetli bir patlamayla açmıştı. Ne yapacağını şaşırdı. İçinde bulunduğu 900 tonluk savaş gemisinden, can simidiyle beraber denize atladı.

Yüzme bilmiyordu. Her şeyin bir rüya olmasını istiyordu, ancak soğuk suyun etkisiyle titremeye başlayınca bunun bir rüya olmadığına iyiden iyiye kanaat getirdi. Derin bir suçluluk içindeydi İsmail. Düşman denizaltısı tarafından torpillenmişlerdi.

İsmail, nöbet sırasında uyumuş ve kendisine verilen görevi layıkıyla yapmamıştı. Uzun süre suda can simidine tutunarak öylece kaldı. Bir süre sonra da çevreden yetişen balıkçı tekneleri tarafından kurtarıldı.

Vanlı İsmail, bu olaydan sonra nöbet sırasında uyuduğunu itiraf etti ve 2,5 ay hapse mahkûm oldu. Bu ceza ona ölümden beter gelmişti. Hapis günlerinde uzun uzun gözyaşı döküp, asıl af makamına yöneldi. Secdeye kapanıp Allah'tan af diledi. Olaydan kendisini sorumlu tutuyordu. Kendini affettirmek için bir an önce hapisten çıkıp görevinin başına dönmeyi çok istiyordu.

Vanlı İsmail, hapishaneden çıktıktan sonra cephe ilerisinde görev almak isteyince Çanakkale'deki askerlere erzak ve cephane taşıyan küçük bir gemiye verildi. İstanbul ile Gelibolu arasında âdeta mekik dokuyorlardı. İsmail, çok vatanseverdi. Geçmişteki hatasını affettirmek için elinden ne gelirse yapma gayretindeydi. Bundan dolayı verilen emirlere itaat ediyor, görevini eksiksiz yerine getiriyordu. Kısa zamanda gemi komutanı tarafından çok sevilen birisi olmuştu.

Bir gün yine Gambot denilen küçük gemileriyle, her zamanki gibi sefer hazırlığını bitirmiş, Çanakkale'nin yolunu tutmuşlardı. Gemi, Zeytinburnu önlerine geldiğinde İsmail nöbetini tamamlamıştı. Nöbeti,

diğer arkadaşına devretmesine rağmen güverteden ayrılmadı. Dalgın gözlerle sahili seyretmeye koyuldu. Burada birkaç ay önce yaşadığı acı hatıra canlanmıştı yine gözünde. İşte şimdi aynı yerde aynı yolculuğu yapıyordu. Gözleri nemlendi. Nöbeti başında uyumuş olmasından dolayı hâlâ kendisini affedemiyordu. Hep kendisine kahrediyor, birçok arkadaşının ölmesine sebep olduğunu, devletine ve milletine zarar verdiğini düşünüyor, sağ kaldığına üzülüyordu.

Tekirdağ açıklarına gelmişlerdi. Güneş, denizin üzerine son ışıklarını saçarak kayboldu. O akşam İsmail'in içinde sebebini anlayamadığı bir sıkıntı vardı. O gece yine nöbet tutacaktı. Uyuması lazımdı. Akşam namazını kılıp biraz istirahat etme niyetindeydi. Namaz sonrası alnını secdeden kaldıramadı. Sürekli ağlıyor, sürekli dua ediyordu. Gözyaşları seccadesini ıslatmıştı. Ta ki yatsı namazına kadar bu böyle devam etti. Yatsı namazı sonrası, uzun uzun dua ederek nöbet için hazırlandı.

Gözcü nöbetine başlamıştı İsmail. Artık nöbette uyumanın tehlikesini, cezasını ve vebalini çok iyi biliyordu. Parlak ay ışığında yavaş yavaş ilerleyen gemi, ardında köpüklü bir ışıltı bırakıyordu. Gemideki erlerden biri yanık bir Anadolu türküsü tutturmuş, diğerleri de sessiz ve başları eğik onu dinliyorlardı.

Vanlı İsmail, geminin iskelesinde denizi gözlüyordu. Gözlerini bir an olsun denizden ayırmıyordu. Denizin dibinden boğuk bir gürültü işitti birden. Ürperdi. Denize doğru daha bir dikkat kesildi. Bir anda denizin üstünde uzaktan gemiye doğru gelen ve süratle

yaklaşan bir cisim gördü. Daha önceki tecrübesinden bu yaklaşan cismin ne olduğunu anlamakta gecikmedi. Bu, bir torpidoydu. Aklına uykulu nöbeti geldi. Heyecanlandı. Bağırmak istedi, ama heyecandan sesi çıkmadı. Nefesi boğazına tıkandı. Âdeta nutku tutulmuştu. Cisim çok yaklaşmıştı. Bağırsa da bir anlamı yoktu artık. Torpido, gemiyi parçalayacak ve bir anda hepsi gemiyle beraber denizin dibini boylayacaklardı. Daha önce yaşadığı olaydaki gemi oldukça büyüktü. Bu yüzden sağ kurtulmuşlardı. Ancak bu kez bu torpido gemiyi paramparça edecekti. Geminin içinden hâlâ yanık Anadolu türküsü duyuluyordu.

Vanlı İsmail, arkadaşlarına baktı ve ani bir kararla, "Allahü Ekber!" diyerek torpidonun önüne atladı. Bu kez sesi çıkmıştı. Gemidekiler, duydukları gürültüyle güverteye çıktılar. Torpido, Vanlı İsmail'in vücuduna çarpmış ve büyük bir infilakla patlamıştı. Yanı başlarında torpidonun patladığını anlamışlardı, ama gemide bir hasar yoktu. Vanlı İsmail, nöbet yerinde görünmüyordu. Denizin üzeri aydınlatıldı. Kırmızılaşan köpükler, geminin su üstündeki bölgesini dövüyordu.

Vanlı İsmail, kanıyla kırmızılaşan köpükler arasında kaybolup gitti. Ama bombanın yolunu değiştirmiş, gemisi ve arkadaşları kurtulmuştu. Canını, en aziz saydığı milleti için feda etmişti.

MÜSTECAP ONBAŞI

Güneşli bir gündü. Gözü kara Türk insanının, ham çarıklarla ve kuru peksimet yiyerek mevzi kazmaları, kırmalı tüfeklerle çelik zırhlılara meydan okumaları, görülecek şeydi. Ortalık henüz sakindi. Berrak güneş altında o güzelim sırtları yalayıp geçen rüzgâr, mevzilere yerleşen yağız Anadolu delikanlılarıyla, İstanbul beyzadelerinin mutlu vatan düşlerinden yansıyan namelerini İstanbul'a doğru götürüyordu.

Kısa bir süre sonra bu sırtlar, yiğitçe direnen vatan evlâtlarının destanına şahit olacaktı. Bütün mevziler tamamlanmış, iyice berkitilmişti. Fatih'in mirası ve bütün Müslümanların gözbebeği İstanbul'a düşman elinin değmesine müsaade edilmeyecekti. Ama ne var ki bir İngiliz denizaltısı, Çanakkale Boğazı'nı geçmeyi başarmış ve Çanakkale'ye mühimmat taşıyacak olan bir nakliye gemisini Karaköy rıhtımında vurmuştu. Fatih'in, dev toplarıyla surları dövdüğü günden bu yana İstanbul ilk kez bombalanmıştı. Bu sinsi denizaltının meydana getirdiği tedirginlik, Çanakkale sırtlarına kadar yansıdı.

**

Boğaz'a hâkim bir tepede komutan, etrafına topladığı askerlere, elindeki çubukla yerdeki toprağa bir

şeyler çiziyor, sonra Boğaz'ın sularına bakıyor, hararetli hararetli anlatıyordu:

– Evlâtlarım! Bizim için en tehlikeli vasıtalar denizaltılardır. Düşmanın en sinsi silâhlarıdır onlar. Kendilerini göstermezler. Zaman zaman su yüzeyine teleskoplarını çıkararak keşif yaparlar.

Komutan anlattıkça askerlerin yüzleri geriliyor, bilinmedik tanınmadık bu düşman vasıtası kafalarında sanki canavarlaşıyordu. Yüz ifadelerinden daha önce hiç denizaltı görmedikleri belli oluyordu. Ama Anadolu'nun deniz görmemiş yörelerinden gelen bu askerler, bugün o bilinmedik canavarla mücadele etmek zorundaydılar. Harmanlılı İsmet; komutanının dudaklarına dikkatle bakıyor, anlattıklarını can kulağıyla dinliyor, denizaltı denen o melun varlığın ne olduğunu iyice kavramaya çalışıyordu. Komutan devam ediyordu:

– Bu denizaltıların en zayıf noktaları periskoplarıdır. Buradan vurulurlarsa bir daha dalamazlar. Su yüzüne çıkmak zorunda kalırlar.

Harmanlılı İsmet, o günden sonra Boğaz'ın sakin sularına bakarak sürekli denizaltı hayal etmeye başladı. Bir gece rüyasında denizaltı gördü. Gördüğü sadece periskoptu aslında. Çünkü denizaltının nasıl olduğunu kafasında bir türlü şekillendirememişti. Komutanının yere çubukla çizdiği periskopu kavrayabilmişti sadece. Sırtlardan ateş etmeye başladı. Periskopu vurmuş, sevinçten çocuklar gibi zıplamaya başlamıştı.

Uyandığında mutluluğu bir anda sönüvermişti. Keşke gerçek olsaydı, diye geçirdi içinden. Henüz sa-

bah olmamıştı. Bu rüyadan sonra uyku tutmamıştı. Kalktı, abdest aldı ve iki rekât teheccüd namazı kıldı. Dua etti. Sonra silâhını aldı ve nöbet tutan arkadaşının yanına gitti.

– Kolay gelsin toprak!

– Eyvallah hemşerim, hayırdır bu gece vaktinde…

– Uyku tutmadı, ikimizin birden uykusuz kalmamızın bir anlamı yok, var git sen uykunu al. Senin yerine ben nöbeti tutarım.

Asker sevinmişti. Harmanlılı İsmet, gözünü Boğaz'ın sakin sularına dikti. Hâlâ gördüğü rüyanın tesirindeydi. Sanki her an bir denizaltı çıkıverecekmiş gibi bir an olsun gözlerini sulardan ayırmıyordu. Sabah ezanının eli kulağındaydı.

Birden denizin üzerinde bir karaltı belirdi. İsmet, dikkatle suya baktı. Komutanının toprak üzerine çubukla çizdiği periskopun aynısıydı bu. Hemen çevik bir tavırla silâhına davrandı. Onu vurması, pek mümkün görünmese de öylece seyredip duramazdı. Ateş etmeye başladı. Âdeta suda, görünmeyen bir dağı avlıyordu. Bir anda bütün bölük uyanmış, mevzilerdeki yerlerini almıştı.

Bir süre sonra, denizaltı su yüzüne çıktı. Boğaz'ın sularına sıkılan kurşunlar, bir dağı vurmuştu. Mevzilerdeki bütün askerler şaşkınlık içindeydi. Zira birçoğu denizaltı denen nesneyi ilk defa görüyordu. Denizaltının kapağı açıldı ve beyaz bir bayrak sallanmaya başladı. Harmanlılı İsmet, bir anda askerlerin omuzların-

da buldu kendisini. Mevzideki askerler çocuklar gibi şendi.

Denizaltının mürettebatı, komutanlarıyla beraber sahile çıkıp ellerini başlarının üzerine koymuşlar Türk mevzilerine yönelmişlerdi. Sabah olmuştu. Boğazın sırtlarından ruhlara huzur veren dupduru bir ezan sesi yankılanmaya başladı.

Harmanlılı İsmet'e bu olaydan sonra onbaşı rütbesi takıldı. Onbaşılığa kabul edilmesinden ve de dualarının kabul olunmasından dolayı da ona kabul olunan anlamında Müstecap Onbaşı denildi. Müstecap Onbaşı İsmet'in vurduğu denizaltı, tamir edilerek Osmanlı donanmasına katıldı. İsmi de Müstecap Onbaşı konuldu.

İSTANBUL KOKUSU

O gün pazardı. Hüseyin Arif, Budapeşte'de tıp okuyordu. Loş, rutubetli, güneşsiz fakirhanesinin ortasındaki masanın üzerinde duran bir gün önceki gazeteye uzandı. Tekrar Çanakkale'ye dair haberleri okumaya başladı. Karadan ve denizden hücum devam ediyor, Kumkale'ye, Seddülbahir'e, Anafarta'ya çıkan Fransız ve İngiliz birlikleri ilerliyordu.

Her satır yeniden bir kurşun gibi beynine saplanmaya başladı. Dünden bu yana sanki çökmüştü. İçinde ateş yanığı bir acı hissediyordu. İngiliz ve Fransızların dev gemilerine, uçaklarına, denizaltılarına Osmanlının karşı koyacak nesi vardı ki! Sadece iman dolu bir göğüs ve pazı...

– Ey Allah'ım! Bu göğüs, bu pazı çökecek, dedi, inleyerek. Gözleri nemlendi.

İstanbul; ihtişamlı camileriyle, saraylarıyla, mavi Boğazı'yla, ince ruhlu insanları, nur yüzlü ihtiyarlarıyla gözlerinin önüne gelmeye başladı. Bu güzel vatan, Avustralya'dan, Kanada'dan, Afrika'dan gelen acımasız insanların saldırılarıyla sarsılıyordu.

– Aman Allah'ım! O güzelim İstanbul, kendini beğenmiş İngilizlerin ve Fransızların çivili çizmeleriyle mi çiğnenecek, diye hayıflandı.

İslâmın gözü ve Türk'ün kalbiydi İstanbul. İstanbul'un yıkık duvarları bile Avrupa'nın sisler ve isler altındaki kirli, kara, ürpertici saraylarından daha görkemliydi. İstanbul'un kavuklu, sarıklı mezarlıkları bile buraların kütüphanelerinden da fazla bilgi ve anlam yüklüydü. İstanbul'un hamalları bile Avrupa'nın lortlarından daha asil daha civanmertti. Buranın düzgün kara sokaklarından İstanbul'un eğri büğrü yolları daha beyaz daha nuraniydi. Şimdi bu kara sokaklar, kara evler içinde yetişen kara yürekli, kara fikirli insanlar, o renk ve nur cümbüşü memleketi çiğnememeliydi.

İçinden dalga dalga bir şeyler geldi boğazında düğümlendi. Sonra kalbinin derin köşesinden inler gibi bir çığlık kopardı:

– Ey Allah'ım! Ey Rabbim! Vatanımı çiğnetme!

Karanlık bulutlu bu düşüncelerden sonra, uzun siyah kirpiklerinin arasından yaşlar akmaya başladı. Gözlerini sıktı. Dar ve loş odasında gezinmeye başladı. Sonra masasının gözünü çekti. Resim albümünü çıkardı. Sevdiklerinin hayallerini gözleriyle öptü. İçi darlanmıştı. Pencereyi açtı. Pencerenin önünde büyüttüğü sümbüle doğru eğildi, kokladı. İstanbul kokuyordu. Ağlayarak saksının dibine gözyaşlarını döktü. Saksıyı kaldırarak çiçeği yüzüne gözüne sürdü. Kokladı. Yine kokladı. Kendisini kaybetmişti.

Birden kapı aralandı. Ev arkadaşı Mehmet'ti gelen. Saksıyı kaldırarak Mehmet'e uzattı.

– Şunu hele bir koklayıver Mehmet, dedi.

Mehmet, arkadaşının bu perişan heyecanına anlam verememişti. Sümbülü yavaşça kokladı.

– Hayır, hayır iyi kokla! Gözlerini kapayarak yüreğinle derin derin kokla! Koklarken gözlerinin önüne neresi geliyor? Allah aşkına bütün ruhun ve yüreğinle kokla, dedi.

Çiçeği Mehmet'in burnuna doğru iyice itekledi.

– İstanbul kokusu, dedi Mehmet.

Gözleri parlamıştı.

– Değil mi ya. Fakat neden böyle?

– Hani mart, nisan mayıs aylarında sokak köşelerindeki satıcıların sepetlerinde taşıdıkları koku. Beşiktaş'ın, Eyüp'ün tarla kokuları... İstanbul'un nezaket kokusu... Vatan kokusu... Fakat bu vatan elimizden gidiyor Mehmet.

Bir anda odada derin bir sessizlik oldu. Boyunları bükülmüş, gözleri yuvalarından fırlamış düşünüyorlardı.

– Nasıl karşı duracağız bunlara, dedi, Hüseyin Arif.

– Evet, nasıl karşı duracağız?

– Bu sefer İstanbul gitti. Ebediyen elimizden gitti. Oraya Ruslar, İngilizler, Fransızlar gelecekler. Camiler tarumar edilecek, saraylar kumarhane olacak. Düşün!

– Offf!

– Allah aşkına şu sümbülü bir daha kokla!

Mehmet, sümbülü bir kez daha alıp kokladı. İstanbul hayalleri kurdu uzun uzun. Hüseyin Arif elinden aldı çiçeği.

– Şu sümbülü bir daha koklayayım. Buram buram Sultanahmet, Beyazıt, Fatih kokuyor, Eyüp Sultan kokuyor. Camileri, sarayları, medreseleriyle bütün İslam âlemine ait bir medeniyetin devleti gidiyor.

– Gidiyor ha! Ne yapabiliriz?

– Çanakkale'ye pekâlâ biz de gidebiliriz.

– Bundan ne çıkar ki?

– Analarımızdan önce kendimiz çiğneniriz hiç olmazsa. Ben gidiyorum Mehmet. Vatan olmadıktan sonra doktor olmanın ne önemi var ki!

– Ben de geliyorum Hüseyin Arif.

**

Birbirlerine heyecanla sarıldılar. İki gün içinde eşyalarını satarak İstanbul'a doğru yola koyuldular. İstanbul'a varır varmaz, gönüllü olarak askere yazıldılar. Her ne kadar, "Öğrencilerin askerlikleri tecil edildi." denildiyse de onlar cepheye gönüllü gitmek için ısrar ettiler.

Çocukluklarından bu yana yolları hiç ayrılmamıştı. Ancak o günden sonra ayrı düştüler. Mehmet, cephe gerisinde, İstanbul'da savaş karargâhında görevlendirildi. Lüzum hâlinde cepheye gidecekti. Hüseyin Arif subay üniformasıyla doğrudan Çanakkale'ye gitti. Bu ayrılık ikisini de üzmüştü.

**

Savaşın şiddetini sürdürdüğü günlerdeydi. Her doğan gün, İngiliz topçu ateşiyle başlıyordu. O gün henüz ortalık sakindi. Hüseyin Arif, arkadaşı Meh-

met'e mektup yazmak için bir ağacın altına oturdu. Satırlara şunları döktürmeye başladı:

"Nefis bir bahar sabahı. Toprak ıslak. Gözümün önünde içi İngiliz dolu topraklar, üzerinde sayısız gemilerin dolaştığı mavi Marmara. İçime huzur veren çimenli, gelinciklerle, sümbüllerle dolu tepeler. Güneş süratle yükseliyor. Düşman galiba gecikti. Her sabah ölüm kusarken bu sabah ölüm sessizliğine büründüler.

Sana bu mektubu siperden aşağıya inerek, bir ağacın altında sümbül kokuları içinde yazıyorum. Dün gece geç saatlere kadar devam eden top ateşleri bizi biraz uykusuz bıraktı. Derin bir uykuya ne kadar ihtiyacım var bir bilsen. Mevzideki telefon çalıyor. Galiba kumandanım beni arıyor. Verilecek emirleri olmalı. Mektubuma biraz sonra yeniden devam ederim..."

Hüseyin Arif'in mektubu sakin ve telâşsızdı. Sanki düşmanın mitralyöz ve top namlularının altında değil de Boğaziçi'nin bir köşesindeymiş gibi yazıyordu. Savaşın dehşeti belli ki onun tevekkülünü etkilememişti.

"Kumandanla görüşüp geldim. Maalesef mektubuma devam edemeyeceğim. İngilizler faaliyete başladılar yine. Aman Allah'ım! Ateş birden şiddetlendi. Bugünkü ateş bir başka. Etrafta kıyamet kopuyor. Bu hengâmede bile öyle uykum var ki. Ah şöyle yeşil çimenlerin üstünde, sümbül kokularının arasında ılık havada saatlerce tembel bir uyku çekebilsem. Top sesleri kulaklarımı tırmalıyor. Biraz önce gelirken iki küçük sümbül çiçeği kopardım. Çanakkale hediyesi olarak zarfa koyup sana gönderiyorum. Allahaısmarladık kardeşim."

Hüseyin Arif'in mektubu iki üç hafta sonra hastaneden birisinin vasıtasıyla Mehmet'e ulaştı. Yanına bir not iliştirilmişti. "Beyefendi, ben Hüseyin Arif'in siper arkadaşıyım. O vazifesi başında Rahman'a kavuştu. Ben de hafif yaralandım. Şehit düştüğü gün yazıp postaya veremediği mektubu size gönderiyorum."

Mehmet, Hüseyin Arif'in gönderdiği mektubu gözyaşları içinde açtı. Mektubun içinde solmuş iki sümbül vardı. Mektubu gözyaşları içinde okudu, kokladı, okudu, kokladı.

BİZDE BU İMAN OLDUKTAN SONRA

Çanakkale Boğazı'nın Anadolu yakasındaki nöbetçiler, büyük bir donanmanın yaklaştığını karargâha haber verdiler. Ege'nin sığ sularından Çanakkale'nin akıntılı sularına doğru dünyada emsali görülmemiş bir donanma ilerliyordu. Boğaz'ın sularına doğru, sanki bir karınca sürüsü hücum ediyor gibiydi. Denizin üzeri sayısız gemiyle kaplıydı. Zırhlıların bacaları ufku siyah bir bulut tabakasıyla kaplamıştı. En geç bir gün sonra Çanakkale Boğazı'na doğru saldırıya geçecekleri muhakkaktı.

Kumandan Cevat Paşa, sırtlardaki tabyalarda ve mevzilerde askerlerini konuşlandırmıştı. Dünyanın en büyük donanmasını ilk durdurma görevi onundu. O gece uzun uzun planlar kurdu kafasında. Endişeliydi. İçini burkan, bir mengene gibi sıkan bir şeyler vardı. Geç saatlerde uykuya daldı.

Uyandığında yüzünde mutlu bir gülümseme vardı. Yüzünde o uyurkenki endişe hislerinden eser kalmamıştı. Rüyasında Peygamber Efendimizi görmüştü. Efendimiz Aleyhisselâm, Cevat Paşa'ya mayınların nasıl döşenmesi gerektiğini tarif etmişti. İçi içine sığmıyordu. Hız-

la yerinden doğruldu. Biraz sonra Türk mevzilerinden etrafa gürül gürül sabah ezanı yansımaya başladı.

Cevat Paşa, namaz sonrası uzun uzun dua etti. Hâlâ gördüğü rüyanın tesirindeydi:

- Ya Rabbi, dedi, İslam âlemini yok etmek isteyenlere fırsat verme. Bizlere böylesi bir musibete karşı dayanma ve direnme azmi ver. Sen yanımızda olduktan sonra bizlere zarar veremeyecekleri muhakkaktır. Bizlere Sana yakın olma samimiyeti ver.

Cevat Paşa'nın duası böyle uzayıp gitti. Gün ağarmak üzereydi. Namaz sonrası Boğaz'ın sularına doğru bakmaya başladı. Boğaz'ın sularında hafif ışıklar dans eder gibiydi. Önündeki koya, uzun uzun baktı. Efendimiz Aleyhisselâmın mayınları döşemesi için tarif ettiği yerdi burası.

Kumandan Cevat Paşa, düşmanın hareket ettiği haberini alınca Çimenlik Tepe'ye doğru ilerledi. Metin görünüyordu. O gün Yüzbaşı Hakkı'ya mayınları ekmesi için emir verdi. Mayınlar, Boğaz'ın sularına paralel olarak bir koyun ağzına döşenecekti. Yüzbaşı Hakkı buna bir anlam veremedi:

– Ama Paşam, bunlar o zaman Boğaz'dan ellerini kollarını sallayarak geçerler!

– Sen emirlerimi harfiyen uygula Yüzbaşı. Askerlikte büyüklerin emirlerine itaat etmek esastır. Bu emir büyük yerden, sen hiç merak etme. Bu plan mutlaka işe yarayacaktır. Sen denileni yap.

– Emredersiniz Paşam!

**

Gece olmuştu. Nusret Mayın gemisinin kumandanı Yüzbaşı Hakkı, mayınları Boğaz'a döşemek için sabırsızlanıyordu. Yalnız, geceyarısı mayınların döşenebilmesi için havanın sisli olması lazımdı. Yüzbaşı Hakkı, o gece namazını kıldıktan sonra gözyaşları içinde dua etti:

– Yarabbi! Yedi düvel, İslam âleminin kalesi olan payitahtı yok etmeye geliyor. Bize mücadele etme gücü ver. Ya Rabbi, onlara derslerini vermek için, ne olur geceyi sisli kıl...

Namaz sonrası, Boğaz'ın karanlık sularına bakmak istedi. Boğaz'ın üzerinde hafif, hareketli bir sis vardı. Bir süre sonra etraf tamamen sislerle kaplanmıştı. Yüzbaşı Hakkı'nın beklediği sis gerçekleşmişti. Sevincinden şükür secdesine kapandı.

Hemen hareketlendi. Gecenin saat on birinde Çanakkale şehrinin açıklarından demir aldı. Nusret Mayın gemisi, sisler içerisinde büyük bir sessizlikle ilerliyordu. Daha önce planlanan koya geldiler. Kıyıya paralel olarak, yirmi altı mayını dört metre aralıklar ile iki metre derinliğe yerleştirdiler.

Nöbetçi gemilere görünmeden, tekrar mayın tarlalarının arasındaki geçiş yolundan Çanakkale'ye döndüler. Diğer mayın hatları kıyıya dik döşenmişlerdi. Fakat tophaneli Yüzbaşı Hakkı'nın, kumandanı Cevat Paşa'nın emriyle o gece mayınları kıyıya paralel döşemesi başkaları tarafından anlaşılır bir yöntem değildi. Mayınları döşeyen askerler bile buna anlam verememişlerdi.

Gece boyu devam eden sis sabaha karşı kayboldu.

Koca çelik kütleleri Boğaz'ın girişinde savaş düzeni almış, ölüm sessizliği içinde bekliyordu. Etrafta taze bir bahar kokusu vardı. Boğazın sırtlarındaki bitkiler ve ağaçlar sabanın ışıltılı güzelliğine hazırlanıyordu.

Donanma, ürkütücü hâliyle Boğaz'ın önünde görününce bir anda bütün tepelerden, dalga dalga ezan sesleri yükselmeye başladı. Çimenlik Tepe'den Cevat Paşa, Boğaz'a girmeye başlayan zırhlıları, dürbünüyle dikkatle gözetliyordu. Boğazın sularını yararak ilerleyen savaş zırhlıları gerçekten etkileyiciydi. Bu yenilmez donanma durdurulmazsa, başkent İstanbul'un işgal edileceğini ve ülkenin elden çıkacağını bütün askerler biliyorlardı.

Önde dev İngiliz zırhlıları, arkalarında Fransız, onların da arkalarında Ruslar'ın zırhlısı vardı. Etrafta fırtına öncesi ürpertici bir sessizlik hâkimdi. Bu sessizlik uzun sürmedi. Birden, dev zırhlılardan sırtlardaki tabyalara ateş başladı. Dev zırhlılar, olanca güçleri ile Boğaz'ın kenarına dizilmiş, Türk tabyalarının üzerine âdeta ağızlarından alev kusuyordu. Türk topçusu ateşe başlamadı. Zira ateş etmek için menzilleri yeterli değildi. Oysa düşman zırhlılarının top menzilleri uzundu. Tek taraflı bir bombardıman vardı.

Gün, epey ilerlemişti. Türk tabyalarının yeterince hırpalandığını düşünen İngiliz komutan, geride bekleyen ikinci grubun komutanına ileri geçmesi için emir verdi. Fransız zırhlılarından bazıları hareket ederek İngiliz zırhlılarını geçti. Bir anda Boğaz'ın üzerinde yelpaze gibi iki yana açıldılar. Bu kez Fransız zırhlıları ateşe başladı. Fransız zırhlıları ağır Türk toplarının

menzillerine girmişti. Türk topçularının devre dışı kaldıklarını düşünüyorlardı. Bu zamana kadar suskun kalan ağır Türk topları bir anda Fransızlara gülle yağdırmaya başlayınca Fransızlar şaşırdılar. Ölümcül mücadele bütün şiddetiyle başlamıştı.

Düşmanı ilk karşılayan birliklerin kumandanı Cevat Paşa, etrafındaki kumandanlarına sürekli emirler veriyordu. Fransız ve İngiliz zırhlısının ağır topları gökleri sarsıyordu. Türk topçuları saatlerden beri beklemenin hıncıyla yüklenmeye başladılar. Yeryüzü daha önce böylesine sarsıntılı, hengâmeli bir deniz savaşına sahne olmamıştı. Düşmanların ateş gücü çok yüksekti. Devamlı Türk bataryalarını dövüyorlardı. Türk topçuları bu güç karşısında yılmıyor, direniyordu. Boğaz'ın sırtları toz, duman arasında kaybolmuştu. Sırtlardaki çelik namlulardan da devamlı alevler fışkırıyordu. Çanakkale şehrinin karşısındaki köyler yanıyordu.

Batarya kumandanı, durumu her on dakikada bir telsizle İstanbul'a bildiriyor, oradan; "Direnin! Dualarımız sizinle beraberdir." mesajları alıyordu. Türk askeri, yetersiz askeri gücüne rağmen bütün gücüyle direniyordu. Türk birlikleri, aradaki silâh dengesizliğini gayretleriyle kapatmaları gerektiğini biliyorlardı. Mermileri azdı. Cevat Paşa, gelişigüzel ateş edilmemesi hususunda batarya kumandanlarını sık sık uyarıyordu.

Türk topçularının ateşi, İngiliz ve Fransız zırhlılarını âdeta ejderhaya çevirmişti. Ateşlerini daha da artırdılar. Sırtlardaki tabyaların duvarlarında patlayan mermiler, yeri göğü sarsıyordu. İkindiye doğru Türk ağır topçusunun ateşi yavaşladı. Türk tarafının durak-

lamasıyla, düşman topçusu şevke gelmişti. İngiliz komutan, arkadaki üçüncü grubun harekete geçmesini emretti. Zırhlılara ateşi hızlandırmalarına dair emir verdi. Öndeki Fransız zırhlıları, yer açmak gayesi ile Anadolu yakasındaki Erenköy sahillerine yaklaşınca buradaki tabyaya güzel bir fırsat doğdu. Gemiler küçük Türk toplarının menziline girmişti. Bir anda Türk topçuları ateşe başladılar. Neye uğradığını şaşıran Fransız zırhlıları, keskin manevralar yaparak telâşla kaçışmaya başladılar.

İngiliz zırhlısı, hâlâ Hamidiye Tabyası'nın duvarlarını yıkıyordu. Bataryanın ortasına düşen bir mermi Cideli Mehmet Çavuş'u yere serdi. Mehmet Çavuş'un bacakları parçalanmış gövdesinden ayrılmıştı. Sıhhiyeler yardımına koştuğunda kelime-i şehadet getirmeye başlamıştı.

Birden bir Fransız zırhlısı, karanlık limanda uyuyan mayınların birine çarpınca kulakları sağır eden müthiş bir patlama ile sarsıldı. Zırhlı yoğun dumanlar arasında boğazın sularına gömülerek kayboldu. İngiliz ve Fransız donanmalarını bir telâş almıştı. O telâşla mayınlardan kaçmak için en yakın koya kaçışmaya başladılar. Birden, dev bir İngiliz gemisi koyun ağzındaki mayına çarptı. Dev çelik yığını, kısa sürede sulara gömüldü. Ardından başka bir gemi ve onun ardından başka bir gemi...

Savaşın kaderi bir anda değişmişti. Düşman gemileri tam bir bozgun yaşıyordu. Peygamber Efendimizin (sallallahu aleyhi vesellem) tarif ettiği yere döşenen mayınlar dev zırhlıları yutmuştu. Etraftaki Türk tabyalarından ve mevzilerinden sevinç çığlıkları yüksel-

meye başlamıştı. En çok da düşmanın ağır top ateşine maruz kalan Anadolu Hamidiyesi tabyasından sevinç çığlıkları yükseldi. Hamidiye Tabyası, daha birkaç dakika önce sulara gömülen zırhlıların top ateşi altındaydı. Yaralılar henüz tabyanın ortasında yatıyordu.

Cideli Mehmet Çavuş, bedeninden ayrılan bacaklarına aldırmadan sevinç çığlıklarına ortak olmak istedi. Yanına gelen sıhhiye erlerinden bir isteği vardı:

– Yaralarıma sonra bakarsınız, ne olur beni kaldırın da o manzarayı ben de göreyim, diye yalvardı.

Belki de bu onun son isteğiydi. Sıhhiye erleri yerde bulunan Cideli Mehmet Çavuş'u kavrayıp kaldırdılar. Bacaklarından kanlar süzülüyordu. Boğazın ortasından yükselen dumanı seyrederken yüzünde bir tebessüm belirdi. Birden dudaklarındaki kıpırtı son buldu ve başı göğsüne düştü.

Etraftaki tabyalardan da sevinç çığlıkları yükseliyordu. Dev geminin ölüm kusmasına son vererek sulara gömülmesi Türk askerinin moralini oldukça yükseltmişti. Düşmanın morali de bir o kadar bozulmuştu. Ne çare ki diğer zırhlılar ateşi kesmediler. Cevat Paşa motorla tabyaları dolaşıyor, askerlerine, direnmeleri için emirler veriyordu.

İngiliz zırhlıları, bu kez Anadolu Mecidiyesi'ni mermi sağanağına tutmuştu. Burada şiddetli bir patlama oldu. Cephaneliğin havaya uçtuğunu düşünen Cevat Paşa motoru oraya sürdü. Tabyada her şey yerle bir olmuştu. Görünürlerde hiç kimse yoktu. Etraf moloz yığınlarıyla dolmuştu. Denize doğru yürüdü. İkin-

di güneşi gözlerini alıyordu. Elini alnına siper ederek etrafı seyretmeye başladı. Hemen birkaç adım ilerdeki ağacın altında yatan bir er dikkatini çekti.

– Asker ne yapıyorsun burada, dedi.

Er, kumandanın kendisine doğru geldiğini görünce, ağacı destek yaparak ayağa kalktı. Sesin sahibini tanımıştı. Sol bacağı kana gömülmüştü. Gözlerinin feri sönmüş, mecalsizdi. Gözleri hafif iki yana kaymıştı. Hemen esas duruşa geçmeye çalıştı. Ayakta durması imkânsızdı. Tekrar yere düştü. Cevat Paşa, erin yanına iyice yaklaştı. Er, künyesini okumaya çalıştı:

– Lâpsekili Ali, emredin kumandanım.

Ali başka bir yöne bakıyordu. Şiddetli patlamanın etkisiyle gözlerini kaybetmişti. Cevat Paşa:

– Evlâdım, gözlerine ne oldu, diye sordu.

Cevat Paşa'nın sesi titriyor, ağlamamak için kendisini zor tutuyordu.

Lâpsekili Ali'nin yüzünde tatlı bir mutluluk okunuyordu. Kumandanını teselli eder gibi konuştu:

– Üzülmeyin kumandanım, bu gözler bu dünyada göreceğini gördü, dedi.

Cevat Paşa, uzandı Ali'yi alnından öptü. Dudaklarını Ali'nin alnından kaldırdığında, Ali'nin başı yanına düşmüştü. Paşa, "Bu iman, bu heyecan bizde olduktan sonra bizi yenemeyecekler inşallah." diye mırıldandı. "Allah'tan geldik tekrar O'na döndürüleceğiz." âyetini okuyarak, Ali'nin açık kalan gözlerini kapattı. Sonra da başucunda sessizce dua etti.

ŞİMDİ ÇANAKKALE'DEYİM

O yıl hacca az sayıda insan gelmişti. Gelenler de uzaktaki Müslümanlardı. Çünkü İslâm âlemi Çanakkale'de savaşıyordu.

Peygamber Efendimizin (sallallahu aleyhi vesellem) makamı başında bekleyen türbedar hüzünlüydü. Makam-ı Şerif'in başında oturmuş, gözyaşları içinde sessizce dua ediyordu:

– Ya Resûlûllah, diyordu, duydum ki yedi düvel âlem-i İslâmı felç etmek için Çanakkale'ye saldırmış. Senin davanın izzetini yeryüzünde daim kılmaya çalışan Devlet-i Aliye'ye güç ver.

Türbedar, duasını bitirdikten sonra hemen ilerdeki nur yüzlü, ihtiyarı fark etti. O da gözyaşlarına teslim olmuştu. Biraz sonra usulca yanına sokuldu. Tanışıp konuştular, sohbet ettiler. İhtiyar Hindistan'dan hacca gelmişti. Kalp gözü açık âlim, Allah dostu bir zattı. Hac öncesi Efendimiz Aleyhiselâmın makamı şeriflerini ziyarete gelmişti. İhtiyar zat, her gün Makam-ı Şerif'i ziyaret ederek saatlerce ağlıyordu. Bir gün, türbedar usulca yine ihtiyarın yanına sokuldu. Dayanamayıp nur yüzlü ihtiyara sordu:

– Efendi, Allah dostu Peygamber âşığı olduğun

belli. Efendimiz Aleyhisselâmın makamına yüz sürmek nasip olduğu için sevinmeli değil misin? Yoksa gözlerinden dökülen sevinç gözyaşları mıdır? Değilse, günlerdir dinmeyen bu gözyaşlarının hikmeti nedir?

Nur yüzlü ihtiyar adamın ağlamaları daha da arttı. Cevap verecek hâlde değildi. Saygısızlık olmasın diye türbedara cevap verdi:

– Keşke gözyaşlarım gönlümün sevincini yansıtmış olsaydı. Bunca yıl sonra nasip oldu, o güzeller güzeli Efendimiz Aleyhisselâmın makamını ziyarete geldim. Yanında yakınında özlem gidermeye çalışıyorum. Fakat özlemimi bir türlü gideremiyorum. Öyle hissediyorum ki Resûlûllah (sallallahu aleyhi vesellem) makamında değil. Resûlûllah Efendimiz buradaysa ben neden O'nun ruhaniyetini hissedemiyorum? Acaba hangi hatam, hangi günahım O'nunla olmaya engel oluyor? İşte bu düşüncelerden dolayı perişanım.

Türbedar, Allah dostu bu zatın sözleri karşısında ne söyleyeceğini bilemedi. Ama kafası karışmıştı. Gerçekten kendisi de bir süredir böyle hissediyordu. Sonra, o nur yüzlü zatın gayet samimi olduğunu görmüştü. Ta Hindistan'dan Efendimiz Aleyhisselâm ile manevi bağlantı kurabilen bu zat, neden hemen Efendimizin Makam-ı Şerifinin yanı başında iken O'nun ruhaniyetini hissedememişti.

Türbedarı derin düşünceler aldı. O gece bu düşüncelerle girdi yatağına. Sabah namazına doğru rüyasına iki cihanın nuru Efendimiz Aleyhisselâm girdi. Sevindi, heyecanlandı. Ne söyleyeceğini bilemedi. Hindis-

tanlı âlim zatın söyledikleri geldi aklına. Sormak istedi ancak edebe aykırı bulduğu için soramadı. Fakat Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) onun aklından geçenlere cevap verdi:

– Evet, hissedilen doğrudur. Ben şimdi Medine'deki makamımda değilim. Şimdi Çanakkale'deyim. Çok zor durumda olan asker evlâtlarımızı yalnız bırakmaya gönlüm razı olmadı. Şimdi onlara yardım ediyorum.

Türbedar heyecan içinde uyandı. Çanakkale Savaşı'nda muvaffak olacağına yürekten inandı ve gönlü ferahladı.

BEKLENEN HABER

Evlendiklerinin üçüncü günüydü. Mustafa, eşinin alnından öptü. Bir çırpıda verdi haberi:

– Gözümün nuru, dedi. Vatan tehlikede, kalma zamanı değil, ben de herkes gibi Çanakkale'ye cepheye gidiyorum.

Şemsi Gelin, gururla sarıldı kocasına. Hüzünlüydü, ancak ağlamıyordu. On altı yaşındaydı Şemsi Gelin. Mustafa ise henüz on yedisinde. Mustafa, biricik eşiyle, eşini emanet ettiği ihtiyar babasıyla ve annesiyle vedalaşıp cepheye gitti. Her evden en az bir yiğit gitmişti savaşa.

Bir zaman sonra, komşu evlerden ağıtlar yükselmeye başladı. Komşu evlerden yükselen her ağıt, Mustafa'nın babası Abdullah Efendi'nin evinde bir matem havası estiriyordu. Köy muhtarı her gün kazaya iniyor, cephede şehit düşenlerin listesini alıp getirip caminin kapısına asıyordu. Artık her gün her evden bir kişi öğleden sonra caminin kapısına asılan listeyi görmeye gidiyordu. Namaza giden ihtiyarlar, cami kapısında oğullarının şehitlik haberini okuyorlar, şehidin ardından ağlamayı doğru bulmadıklarından acılarını içlerine gömüp, öylece namaza duruyorlardı. Ne var ki eve gel-

dikleri zaman, bir odaya çekilip gizli gizli oğullarının ardından gözyaşı döküyorlardı. Böyle her gün, cami kapısına bakıp, gözleri dolan boğazı düğümlenen birine rastlamak mümkündü.

Abdullah Efendi, hemen hemen her gün endişeyle evden çıkıp hüzünle eve dönüyordu. Zira köyde matem vardı artık. Şemsi Gelin, kayınbabasının eve döndüğündeki yüz ifadesine bakıyordu hep. Abdullah Efendi eve geldiği zaman, önce hanımı koşuyordu önüne. "Efendi, bugün listede hangi yiğitlerin adı yazılı?" diyordu. Kendi evlâdının adını duymayınca biraz rahatlıyor, ancak kısa bir süre sonra oturup diğer yiğitler için sessiz bir ağıta duruyordu. Şemsi Gelin bu olanları kapı aralığından seyrediyor, Mustafa'sından kara haber gelmediği için içeri geçip şükür secdesine kapanıyor, ardından o da diğer şehitler için gözyaşı döküyordu.

O gün, eve gözlerinde ışıltıyla döndü Abdullah Efendi. Elinde iki mektup vardı. Kendisini karşılayan hanımına gülümsemeyle karşılık verdi bu kez:

– Bugün listede kimsenin adı yok hatun. Üstelik Mustafa'mdan da mektup var. Birini bize yazmış birini Şemsi'ye.

Olanları kapı aralığından dinleyen Şemsi Gelin'in yüreği inip inip kalktı. Abdullah Efendi avlunun kenarındaki sedire oturdu. Eşi hemen yanına ilişti.

– Gelin, dedi. Abdullah Efendi. Sen de geliver kızım!

Heyecanla atıldı dışarı Şemsi Gelin. Diz çöküp önlerine ilişiverdi. Mektubu okurken Abdullah Efendinin

sesi titriyordu. Bu heyecan ellerine de yansıyordu. Anne içli bir ağıta durdu. Şemsi Gelin'in gözlerinden de yaşlar süzülüyordu. Bunlar hasret ve sevinç gözyaşlarıydı. Şemsi Gelin ayrılmadı yanlarından. Mektup bitmişti. Abdullah Efendi diğer mektubu Şemsi Gelin'e uzattı.

– Al kızım bunu da sana yazmış Mustafa'm! Mustafa ile Şemsi Gelin arasında mektuplar gidip geliyor, sevgi ve hasretle yazılan satırlar yüreklerine su serpiyordu.

Çekingen bir edayla elini mektuba uzattı Şemsi Gelin. Elleri titriyordu. Mektubu alıp koynuna sakladı. Hemen içeri gidip heyecanla açtı mektubu. "Şemsim, Güneşim!" diye başlıyordu mektup. Bir solukta okuyuverdi hemen. Mustafa'sıyla gurur duydu bir kez daha. Hasretinden bahsediyordu Mustafa, en çok da düşmana karşı verdikleri şerefli mücadeleden söz ediyordu.

Mektuplar birbirini kovaladı böyle. Mustafa ile Şemsi Gelin arasında mektuplar gidip geliyor, sevgi ve hasretle yazılan satırlar yüreklerine su serpiyordu.

Cephede düşmanın ölüm kusan namlularının sustuğu bir andı. İstirahat verilmişti. Biraz uzaklaşıp sakin bir yer aradı Mustafa. Bayırın ucundaki bir ağacın dibine oturdu. Koynundaki en son gelen mektubu çıkardı. Defalarca okumuştu ama yine okumak istiyordu. Mektubun her satırını yeniden yudum yudum içti. Mektubu okudukça içine ferahlık yürüdü. Tekrar tekrar okudu. Sonra uzaklara doğru daldı. Etraftaki yeşilliklerin, çiçeklerin üzerine hafif bir rüzgâr değiyor, çiçeklerin boyunları eğiliyordu. Sanki çiçekler hasretleriyle yanıp

tutuştuğu sevdiklerini selâmlıyorlarmış gibi geldi ona. Sanki neşesine ortak oluyorlardı. Başını sağa çevirdiğinde çam ağaçlarının kendisine bir şeyler müjdelediğini hisseder gibi oldu. İğneli yapraklarında hafif bir fısıltı vardı. Önünde şırıl şırıl akan dere, göreceği güzellikleri müjdeliyor gibiydi. Birden tepeden güzel sesli biri ezan okumaya başladı. Kulak kabarttı sese Mustafa.

– Allahü Ekber, Allahü Ekber! Eşhedü en lâ ilâhe illallah...

Duygulanmıştı. "Ey Allah'ım! Ezan-ı Muhammedî ne kadar da güzel. Bu topraklarda düşmanın çıkardığı iğreti seslerin devamına daha fazla müsaade etme." diye duada bulundu. Sanki etraftaki her bir şey, ses çıkarmadan Ezan-ı Muhammedî'yi dinliyor gibiydi. Ağaçlar fısıltıyı, dere şırıltıyı kesmişti.

Hemen abdestini tazelemek için diğer askerlerle beraber, dereye yöneldi. Bir kısmı nöbet yerlerinde kalırken Mustafa, diğerleriyle beraber çayırların üzerine durup namaz kıldı. Namaz sonrası ellerini açtı duaya durdu:

– Ey Rabbül âlemin! Ey şu akan derenin, fısıldayan ağaçların, boyun büken çiçeklerin Yaratıcısı! Ey benim Rabbim! Şu duaya duran kahramanların bütün dilekleri, ism-i celâlini İngilizlere ve Fransızlara duyurmaktır. Bu şerefli dileği ihsan eyle. Huzurunda titreyerek sana dua eden bu askerlerinin süngüsünü keskin eyle. Düşmanları zaten kahrettin bütün bütün mahvet.

Namaz sonrasıydı...

Bir anda düşmanın topçu ateşi yeniden alevlendi. Düşman taarruza geçmişti. Hemen mevzilerine koştular, silâhlarına sarıldılar. Bir anda ortalık sanki cehenneme dönüvermişti. Önce karşılıklı topçu atışları oldu. Ardından düşman taarruza geçti. Mustafa, düşmanın ne kadar yaklaştığını anlamak için siperden başını çıkarıp doğruldu. Mermilerin etrafından vızır vızır geçtiğini görünce hemen geri indi sipere.

Biraz sonra göğsünden göbeğine doğru ılık bir şeyin süzüldüğünü fark etti. Elini göğsüne bastırınca hafif bir acı hissetti. Vurulduğunu hemen anlayamamıştı. Mevzinin içine yığılıp kaldı birden. Arkadaşları hemen göğsünü açtılar. Vücuduna dört yerden kurşun girmişti. Taze kan, hâlâ vücudundan süzülüyordu. Biraz sonra kendinden geçti.

Kendine geldiğinde yaraları sarılıp kanı durdurulmuştu. Geceydi. Siperin içinde ölüm sessizliği vardı. Önce arkadaşlarımın hepsi uyumuşlar herhâlde diye düşündü. Kımıldamaya çalıştı. Yaraları sızlıyordu. İnlediğini duyan bir arkadaşı, mevzinin dışından yardımına geldi:

– Merak etme Mustafa, dedi. Bütün arkadaşlar şehit oldu ama ben yaşıyorum. Sana yardım edeceğim.

Bir çuval gibi sırtlandı Mustafa'yı. Gecenin karanlığında kaçmaya başladılar. Düşmandan böyle kaçmak Mustafa'ya ağır gelmişti. Bir yandan arkadaşları için, bir yandan da düşmandan böylesine kaçtıkları için sessizce gözyaşı döküyordu. Bir süre sonra yine kendinden geçti.

Gözlerini açtığında cephe gerisindeki hastanedeydi.

Bir süre sonra iyileşti. Taburcu edileceği gün, ailesine bir mektup yazmıştı. Tıpkı bir veda mektubu gibiydi. Her zamanki gibi başlamıştı.

"Sevgili Babacığım ve Valideciğim!

Girdiğim muharebelerden sağ kurtuldum. Yaralandım, fakat iyileştim. Fakat bundan sonraki gireceğim muharebelerden kurtulacağıma ümidim olmadığından bir hatıra olmak üzere şu satırları yazıyorum.

Hamdü senalar olsun Cenâb-ı Hakk'a ki bana vatan borcumu ödemeyi nasip eyledi. Siz de beni yetiştirip bu yaşa kadar getirdiniz. Bu yüzden Cenâb-ı Hak sizden razı olsun.

Sevgili Babacığım ve Valideciğim,

Gözbebeğim olan eşim Şemsi'yi ve doğacak yavrumu evvela Cenabı Hakk'a sonra da size emanet ediyorum. Onlar hakkında ne mümkün ise lütfen yapınız. Servetimizin olmadığı malumumdur. Olandan fazla bir şey istemem. Takdiri ilahî böyleymiş.

Sevgili Babacığım ve Valideciğim,

Bilirsiniz ki sizleri çok seviyorum. Sizler için ne lazım gelirse yapmak isterdim. Belki sizlere karşı kusur etmişimdir. Lütfen beni affediniz ve hakkınızı bir kez daha helâl ediniz. Sizleri de Cenâb-ı Hakk'a emanet ediyorum. Ebediyen Allah'a ısmarladım.

Sevgili Babacığım ve Valideciğim,

Bu mektubu sahra hastanesinden yazıyorum. Dört yerimden yaralandım. Fakat imanım kavidir. İmanım ve sizlerin her gün ettiğiniz dualar sayesinde iyileştim.

Hava değişimi için izin verdiler. Kabul etmedim. Sizleri de çok özledim ama düşman, hançerini bağrımıza dayamışken izne gitmeyi nasıl kabullenebilirdim ki? Şimdi tekrar cepheye, arkadaşlarımın yanına dönüyorum. Hakkınızı bir kez daha helâl ediniz..."

Baba evinde sessiz bir ağıt vardı o gün. Nasıl yaralandığından, nerelerinden yaralandığından bahsetmemişti Mustafa. Veda eder gibi yazdığı mektup, onun ne kadar cesur olduğunu gösteriyordu. Abdullah Efendi mağrurdu:

– Afferim evlâdıma, yiğit böyle olur işte, diyordu.

Anne, evin bir köşesinde gözyaşı dökerken, Şemsi Gelin de odasına çekilmiş sessizce ağlıyordu.

Üç gün sonraydı...

Abdullah Efendi, ikindi namazı öncesi caminin kapısındaki listeye baktı yine. Bir an sendeledi. İçinden bir volkan kaynayıverip boğazında düğümlendi. Sırtına dost birkaç el dokundu.

– Allah sabır versin, dedi.

Gözlerini listeden ayırmıyordu.

– Dostlar sağ olsun, diyebildi ancak.

Namaz vaktiydi. Camiye girdi usulca. Ezan-ı Muhammedî okunuyordu. Bu ezanların rahatlıkla okunması için şehit olmuştu oğlu.

– Allah'tan geldik, yine O'na döndürüleceğiz, dedi metanetle.

Namaz sonrası taziyeleri kabul etti ayaküstü. İki büklüm geldi eve. Her ikindi sonrası kapıda bekleyen

eşi ve gelini, yine bekliyorlardı. Eşi, Abdullah Efendi'yi öyle çökmüş görünce ellerine yapıştı.

– Efendi hayırdır, rengin geçmiş!

– Mustafa'm, dedi, söz boğazında düğümlenip kaldı. Ne kadar metin görünmeye çalıştıysa da gözlerinden süzülen yaşlara engel olamadı.

Anne anlamıştı Mustafa'sının şehit düştüğünü. "Yavruuum!" diye inledi ve olduğu yere çöktü. Beklenen bir haberdi sanki bu haber. İçlerde yanan kor ateş alev almıştı.

Hemen kapıda duran Şemsi Gelin'in yüreğine bir kor alev düştü ki ne düşsün. İçinden feryatlar havalandı. İçinde kopan feryatlar göğsünde sıkışıp kaldı. Hamileydi. İki eliyle kavradı karnını. Mustafa'sının yadigârıydı bebeği. Mustafa'sını sever gibi şefkatle gezdirdi ellerini karnının üzerinde. Artık umudu ondaydı.

KUMANDANLIK İMTİHANI

İsmet Çavuş söyleniyordu:

– Bana, bu soluk benizli adamı götürme işini vereceklerine, taş taşıma işi verselerdi daha iyiydi be.

Önünde giden İngiliz subayını itekledi.

– Yürü hadi be adam, taa İngiliz memleketlerinden geldin de bunca yolu mu zorsunursun. Yürü!

Burnundan soluyordu. Dişlerini sıktı, boynunu sağa sola sallayarak "La havle" çekti. Sonra İngiliz'e döndü:

– Bak soluk beniz, bana zorluk çıkarmayı bırak. Seni aha şu bayırın dibinde bırakır gidiverirdim emme neyleyim ki emanetsin. Bizim kitabımızda emanete hıyanetlik olmaz aslanım. Hele ben sizin elinize esir düşeydim. Bak neler yapardınız o zaman.

Bu kadar söylenmesine rağmen İngiliz subayının sözlerini anlamamasından dolayı küplere biniyor, tepiniyor, sert el kol hareketleriyle ona derdini anlatmaya çalışıyordu. Ama İngiliz subayının isteksiz davranışları onu çileden çıkarıyordu.

İsmet Çavuş'un ayağındaki ham deriden yapılmış çarık lime lime olmuş, ayakkabılarının kenarlarından ayaklarının derisi gözüküyor, yer yer de bu yarıklardan kan sı-

zıyordu. Bir, İngiliz subayının ayağındaki sağlam bota, bir de kendi ayağındaki parçalanmış ham çarığa baktı.

– Şeytan diyor, çıkart şunun ayağındaki botları kendi ayağına giy, ama dua et ki biz şeytana uyanlardan değiliz, diye, kafasını sağa sola çevirerek, söylendi.

İngiliz subay, sanki İsmet Çavuş'u daha da sinirlendirmek ister gibi duruverdi birden. İsmet Çavuş sırtından itekledi yeniden. Sanki yerine çivilenmiş gibiydi. Onu yerinden bir türlü oynatamıyordu. İnadından vazgeçirmek için silâhının dipçiğini gösterdi.

– Ulen kırdırma bana kafanı. Vay anam vay! Biz sana hızlan derken, sen hepten yelkenleri suya goyverdin be. Tamam be, hızlı yürümenden vazgeçtim. Evvelki gibi yürü bari.

İngiliz subay, vurdumduymaz tavırlarla yerinden yavaşça kımıldadı. Önde ağır aksak giden İngiliz subayının ardından söylenmeye başladı yeniden:

– Sen böyle hımbıl hımbıl yürürsen geceye kalacağız. Ondan sonra bu dağ başında gurda guşa yem olmak var. Senin etini gurt guş da yemez ya. Gene olan bana olur.

İngiliz subayın kendisini anlamadığını biliyordu, ama yine de içindekileri dökmeden de edemiyor, söylenmeye devam ediyordu:

– Hem ne diye buralara kadar geldin! Cephede zulüm ettiğiniz yetmezmiş gibi, esirliğiniz bile bir eziyet be. Ne işiniz vardı sanki buralarda! Para sizde, rahat sizde, ne diye oturduğunuz yerde oturmadınız da gelip

bizim garip Mehmetçiğimizi kıymaktasınız böyle! Boğazınız doymaz mı da Boğaz'larımıza göz dikmektesiniz böyle!

İsmet Çavuş'un gözleri doldu birden, sesi titremeye başladı:

– Daha dün Adıyamanlı Mehmet Çavuş kucağımda can verdi. Kınalı Murat, Salih Çavuş, Söğütlü Osman, hepsi de taze ana kuzusuydu. Çelikten namlularınız üstümüze ölüm kustuğunda…

Gözlerinden sicim sicim yaş akmaktaydı İsmet Çavuş'un. Başparmağıyla işaret parmağının birleştiği noktanın sırtıyla sildi yanaklarından süzülen yaşları. İngiliz subayının hâlâ yavaş davrandığını görünce, hiddetlendi birden:

– De hadi gök gözlü, yürü diyom sana, yürü!

Güneş yanığı yüzünü gökyüzüne kaldırarak devam etti söylenmeye:

– Gökyüzünden, başımıza patlayan kara taşlar yağdırıp durmadasınız her gün. Denizden namlularınız ölüm kusar. Bu kadar mı aç gözlüsünüz ulen. Doymak bilmez mi sizin karnınız. Ulen seni yere gömsem yeridir ya, Allah buna razı olmaz bilirim. Bilirim ki o zaman senden farkım kalmaz. Bizim sizden farkımız, Hakk'ın buyruğuna boyun eğişimizde gizlidir. Dünyaya adalet nedir öğretmişken, kuralsız davranmak bize yaraşmaz. Yoksa şimdi seni şuracıkta gebertirdim amma o zaman say ki ben de sizden biri olmuşum.

İngiliz subayın önüne geçti, gözlerinin içine bakarak devam etti:

– Besbelli benim de bir kusurum var ki Mevlam seni bana musallat etti. Yürü len, mızmızlanma yürü! Ama her işte bir hayır vardır. Gelip ortalığı kararttınız ama giden yiğitlerimi heder ettiğinizi zannetmeyin. Onların şehadete kavuşmalarına vesile oldunuz.

Çanakkale'nin cephe gerisinde tepeleri aşarak düşe kalka, ağır aksak yol aldılar. Yolları, bir köyün yakınından geçiyordu. Köy, derin bir yasa bürünmüş gibi görünüyordu. Dışarılarda dolaşan tavuklardan başka canlı görünmüyordu. Kenar bir evin kapısını çaldı İsmet Çavuş. Dış avlunun kapısı açıktı. İç kapıda yaşlı bir nine belirdi. Kadın, kapıdakilerin asker olduğunu anlayınca fersiz gözlerini ovuşturdu. Heyecanla tahta merdivenlerden inmeye başladı:

– Yiğidim, Şenel'im, oğlum yoksa sen mi geldin?

İsmet Çavuş yine mahzunlaştı. Öyle ya, asker çıkmayan ev mi vardı Anadolu köylerinde.Yine gözleri doldu. Kim bilir yiğidi hangi mevzide can vermişti. Kendisine doğru yaklaşan ihtiyar kadına ses verdi:

– Yok, anacığım ben oğlun değilim. Yolumuz köyün yakınlarından geçiyordu. Tahinimiz bitti. Bir kuru peksimetiniz kabulümüzdür. Yoksa da canın sağ olsun. Bir tas su da yeter bize. Say ki ben de bir oğlunum.

Kadının dizlerinin bağı çözüldü. Yanaklarına sicim gibi gözyaşları yürüdü. İçerden konuşmaları duyan evin kadını bir kuru arpa ekmeği gönderdi çocuğuyla kapıya. Bir tas da su vardı elinde çocuğun. İsmet Çavuş, suyu önce İngiliz subaya ikram etti. Subay çekindi suyu içmeye.

– Al al! Tamam, kızdık mızdık ama sen misafir sayılırsın.

İngiliz subayın suyu içmemekte direndiğini görünce düşüncesini anlamıştı. Sudan önce kendisi bir yudum aldı sonra da İngiliz'e ikram etti. İngiliz subay suyu kana kana içerken İsmet Çavuş yine söylenmeye durdu:

– Ulen içiniz dışınız fesat dolu. Suyu zehirli zannettin değil mi? Bizim insanımızda öyle kalleşlik olur mu be.

Sonra ihtiyar kadına döndü:

– Anacığım, bu İngiliz'i esir aldık. Onu sağ salim esir kampına yetiştirmeye çalışıyom. Var sağlıcakla kal.

Yola koyulduklarında, çantasına koyduğu arpa ekmeğini çıkardı. Ekmek ancak bir kişiye yetecek kadardı. Ekmeği İngiliz subaya uzattı. İngiliz subay yine tereddüt etti. Yüzüne sinirli sinirli baktı İsmet Çavuş:

– Vay anam vay! Sizin içiniz dışınız fesatlık mı be. Yok, yok, zehir mehir yok. Aha ben yiyom bak.

Ekmeğin ucundan biraz kopardıktan sonra yeniden uzattı. İngiliz subay yumuşak arpa ekmeğini yerken kendisi de çantasında kalan taş gibi sert kırıntıları çatırdatarak yemeye başladı. Kendisi taş gibi sert ekmeği yerken İngiliz subay ekmeğini yemeyi bıraktı ve tuhaf tuhaf ona baktı. Onun ne düşündüğünü anlamakta gecikmedi.

– Sen böyle sert ekmeklere alışık değilsindir. İşkillenme, hadi ye işte ekmeğini.

Hava kararmaya yüz tutmuştu. İngiliz subay bir tümsekte yere çöküp kaldı. Sızlanmaya, inlemeye başladı. Belli ki ayağını burkmuştu. İsmet Çavuş ne kadar

çabaladıysa da onu yerinden kımıldatamadı. Onun bu hâliyle yürüyebileceğini biliyordu. Esir kampına gitmemek için ayak sürüdüğünü düşünüyordu.

– Kalk hadi! Gideceğin yerde insaniyet görecen. Biz aman dileyene el kaldıran bir millet değiliz. Öyle olsaydı bu zahmete katlanır mıydım ben? Şimdiye kadar senin leşini elli kere dereye atmıştım. Şimdi bile yaparım bunu. Kim benden hesap soracak. "Kaçıyordu, ben de öldürdüm derim." olur biter. Daha fazla ayak diretme kalk. Hem orada sana bakarlar. Bir haftaya kalmaz semirirsin. Bizde esir adam misafir sayılır. Bizimkiler yemeyip misafire yedirirler.

İsmet Çavuş ne kadar dil döktüyse de İngiliz subay hiç oralı olmadı. Durmadan, canının çok yandığını belli eden işaretler yapıyordu.

– Anlaşıldı iş başa düştü, dedi İsmet Çavuş.

Onun kaçamayacağını anlayınca, fırsattan istifade edip namazını kıldı. Sonra eğildi, sırtına binmesini işaret etti. İngiliz subayı sırtlayarak hızla yoluna devam etti. Ayaklarına binen yük ağırlaştığından, parçalanmış çarığının kenarından kanlar sızmaya başlamıştı. İsmet Çavuş, işi vurdumduymazlığa vurmuştu artık. "Ya sabır!" çeke çeke ilerledi. Sırtındaki uzun boylu İngiliz'in potinleri, tümseklerden inip çıkarken zaman zaman yerleri yalıyordu.

Kampa vardıklarında gece yarısı olmuştu. İsmet Çavuş oldukça bitkindi. Doğruca kampın revirine vardı. Görevli asker onları karşıladı. İngiliz'i içeri aldılar. İsmet Çavuş, revirin bekleme odasında soluklanmaya durdu. Biraz sonra bir asker kendisine seslendi:

– İsmet Çavuş, sen misin?

– Evet.

– Kumandan seni istiyor.

İsmet Çavuş, görevini yerine getirmiş olmaktan dolayı huzurluydu ama geç kaldığı için de tedirgindi. Ürkek adımlarla girdi kumandanın odasına. Sert bir selâm verdi, künyesini okudu. İngiliz subay da oradaydı. Oysa onun revirde olması gerekiyordu. Durumda, bir tuhaflık olduğunu sezdi. İngiliz subay gülerek elini uzattı.

– İsmet Çavuş! Seni tebrik ediyorum. İmtihanı başarıyla geçtin.

İsmet Çavuş şaşkınlıkla, utanmayı aynı anda yaşıyordu. Yüzü kızardı. Başını eğdi.

Subay devam etti:

– Ben bir Türk subayıyım. Esir kampına bir kumandan gerekliydi. Bu kumandanın da adil, sabırlı, vicdanlı olması gerekiyordu. Zira esirler bizim namusumuzdur. Bunca sıkıntıya rağmen sabrını muhafaza ettin. Merhamet gösterdin. Kumandanlık imtihanını kazandın. Bu işe sen layıksın. Rütben yükseltildi ve buraya kumandan tayin edildin. Hayırlı olsun. Ayrıca sana verdiğim eziyetlerden dolayı da hakkını helâl etmeni istiyorum.

Şaşkınlık, İsmet Çavuş'un yüzüne, gecenin ayazında yere damlayan mum gibi yapışmıştı.

SAKA MUSTAFA

Gece yarısıydı. Ordugâhın bütün ışıkları sönüktü. Nöbetçiler ay ışığında, bir o yana bir bu yana dolaşıyordu. Arada bir çavuşlar askerlere seslerini kısarak sesleniyorlar, sonra da korkarak susuyorlardı. Mevzilerdeki askerler, tüfeklerini kucaklayıp derin bir uykuya dalmışlardı.

Mustafa'nın görevi, yavrularına gagasıyla su taşıyan saka kuşu gibi taburdaki asker arkadaşlarına su taşımaktı. Bundan dolayı Saka Mustafa derlerdi ona. İşini, sanki uçarcasına yapardı. Görevini yerine getirip sudan döndüğü zaman keyfine diyecek olmaz, saka kuşu gibi öterdi. Bir saka kuşu sesi duyulunca bilinirdi ki Mustafa sudan dönüyor.

Saka Mustafa katıra tahta damacanaları yükledi. Her zamanki gibi katırının kulağına bir şeyler fısıldadı, çarçabuk yola koyuldu. Katır gide gele yolu ezberlemişti. Yine de her yola çıkışlarında katırın kulağına gideceği yeri fısıldardı Mustafa. Bigalı Köyü'ne gidip kuyulardan tahta damacanalara su doldurup şafak sökmeden geri dönmeye çalışırdı.

Saka Mustafa, katırıyla bayıra doğru inerek gecenin karanlığında kayboldu. Tahta damacanalara suyu

doldurup katırına yükledikten sonra aceleyle geri dönüş yoluna girdi. Yine katırın kulağına fısıldadı:

– Haydi oğlum, Büyük Anafarta Köyü'nün üstünden 35. Piyade alayının bulunduğu siperlere.

Yaşı küçüktü Mustafa'nın. Ondan dolayı kendisine bu iş düşmüştü. Al yanaklı, ince burunlu, tostoparlak bir çocuk askerdi. Gözlerinden sanki ateş fışkırıyordu. Katır bir gayretle yokuşa sardı. Gün ağarmadan tabura yetişmeliydi. Mustafa'nın keyfi yerindeydi. Özellikle suyu doldurup geri dönerken, yaptığı işten büyük haz alıyordu. O keyifle diline hafif sesle bir türkü doladı gecenin sessizliğinde.

"Pınar baştan bulanır.

İner dağı dolanır

Al başımdan sevdayı

Buna can mı dayanır."

Birden, düşmanın topçu atışları duyuldu. Alışılmış bir durum değildi bu. Katır ürktü. Bayırın dibine doğru kaçtı. Mustafa katırın ardından yetişerek yularını kavradı. Bayırın dibindeki çalılıklara doğru katırı çekerek saklanmaya çalıştı. Fakat katıra hâkim olamadı. Katır bayır aşağı hızla inerken ardından yetişmeye çalıştı Mustafa. Yoldan epey uzaklaşmışlardı. Katırın yularını sıkı sıkı kavrayarak bir çalıya bağladı. Mustafa'da bir korku belirtisi yoktu. Katıra söylenmeye başladı:

– Ulen ne var ürkecek? Sanki duymadığın sesler mi bunlar!

Katır sakinleşmişti. O söyleniyor, katır bir suçlu gi-

bi onu dinliyordu. Birdenbire, yanı başında iki karaltı belirdi. Bağrışıyorlardı. Kendi kendine söylenmeye başladı:

– Ulen bunlar bizimkiler değil ya! Gözün kör olmasın Mustafa. Ettin mi edeceğini. Bi katıra sahip olamadın. İngiliz'in sırtında ne işin var akılsız!

İş işten geçmişti. Etrafı sarıldı. Bunlar Anzak askerleriydi. Teslim olması için İngilizce bağırıyorlardı. Ellerini kaldırdı. İte kaka alıp götürdüler katırıyla Mustafa'yı. Tekme tokat dövmeye başladılar. Katırın ipini elinden bırakmıyordu. Kendisine gelen tekmelere ara sıra tekmeyle karşılık veriyor, canı yanan Anzak askerleri daha da fazla vurmaya başlıyorlardı.

İngiliz birliğinin olduğu yere gelmişlerdi. Mustafa, bu işten nasıl kurtulacağının planlarını yapıyordu kafasında. İte kaka Mustafa'yı kumandanlarının karşısına getirdiler. Kumandan tek camlı gözlüğünün üzerinden baktı. Gözleri yuvalarından fırlayacakmış gibiydi. Bu kişinin bir subay olduğunu anlamıştı. Hemen bir asker selâmı çaktı. İngiliz kumandan iri dişlerini göstererek sırıttı. Tercüman vasıtasıyla sordu:

– Kaçak mısın?

– Asla!

– Nerelisin?

– Gastımonuluyum!

Sözün burasında tercüman, sözleri tercüme etmek yerine kendisiyle atışmaya başladı. Alaylı bir yüz ifadesiyle sordu:

– Ee burada ne halt ediyorsun!

Mustafa tercümana sert sert baktı. Dişlerini sıktı, tercümanın üzerine yürüdü:

– Ağzını topla ulen sarı kafa. Yoksa ayağımın altına alır tepelerim ha!

Hemen Mustafa'nın önüne geçtiler.

– Ulen, sen konuşmayı bırak. Yüzbaşıya bişey diyecem. Sözlerimi tercüme etmeye bak!

Yüzbaşı, tercümana neler olduğunu sordu. Tercüman sustu.

Mustafa tekrar İngiliz Kumandana döndü. Boğazındaki gıcığı temizledi. Eşi görülmemiş büyük bir zekâ kıvraklığı ile kumandana gevrek gevrek gülümsemeye başladı:

– Efendim ben bölüğe su taşımakla görevli bir askerim. Cenâb-ı Mevla'ya şükür ki bizim tarafta bol su var. Emme sizin tarafta kıtlık var. Bizim binbaşı esaslı askerdir. Beni çağırdı. "Mustafa, dedi, karşı siperdeki düşman susuzluktan ölüyor, biz karşımızda süngümüzden geberecek düşman isteriz, susuzluktan değil. Fıçıları katıra yükle, düşmanı bir sulayıver. Benden de yüzbaşıya selâm söyle, seni geriye bırakmak da onun erliğine kalmış. Haydi, yolun açık olsun."

Kumandan şaşkındı. Mustafa devam etti:

– Efendim isterseniz önce getirdiğim sudan ben bir bardak içeyim.

Böylece kafalardaki şüpheyi de gidermiş oldu Mustafa, esaslı bir plan kurmuştu kafasında. Birden bir çığlıktır koptu. Birlik gerçekten susuzluktan kırılı-

yormuş. Askerler, Mustafa'ya sarılıp onu kucaklamaya ve öpmeye başladılar.

İngiliz Kumandan Mustafa'yı yanına oturtup soluklandırdı. Mustafa, biraz önce kendisini tartaklayarak getiren askerlerin gözlerine şöyle sert sert baktı. Biraz sonra Mustafa'yı daha üst rütbeli birisinin yanına götürdüler. Ona da aynı hikâyeyi anlattı. Binbaşıydı. Mustafa'ya göğsünü kabartarak baktı. Mağrur bir tavrı vardı:

– Kumandanına selâm söyle, bizim hediyeyi de kabul etsin, dedi.

Mustafa binbaşıyla tokalaştıktan sonra, asker selâmı çakarak yanından uzaklaştı.

Tekrar katırının olduğu yere geldi. Gözlerine inanamadı. Katır bir gelin gibi süslenmişti. Katırın üzerindeki su fıçıları indirilmiş, yerine; çikolata kutuları, peksimetler, konserveler, limonata şişeleri, bonbonlar, gevrekler daha birçok şey yüklenmişti.

– Bunlar ne! Biz hediyeyi karşılık beklemeden veririz, dedi.

– Olmaz, darılırız, dediler.

Mustafa'nın yanaklarında hafif bir tebessüm belirdi. Keyfi yerinde muzipliği üzerindeydi. İçinden, "Adamların canını okuyoruz, bari öbür tarafa dargın gitmesinler." diyerek, katırın yularını kavradı. Biraz uzaklaştıktan sonra geriye döndü, "Guguk!" diye bağırdı. Keyfine diyecek yoktu.

Saka Mustafa birliğine döndüğünde, arkadaşları sanki bayram ettiler.

SERAP

Işıyan gün, havadan barut kokularını sıyırıp götürmüştü. Günün ışımasıyla beraber, ortaya çıkan manzara yürekler acısıydı. İki sırtın arasındaki çukur, kızıl bir suyla doluydu. Parçalanmış bedenler etrafa savrulmuştu. Zaman, tarihin bütün hüzünlü hikâyelerine meydan okur gibiydi. Güneşin ilk dokunuşlarıyla asker arkadaşlarının başında, sessiz bir ağıta durdu Recai Çavuş.

Okuduğu dualar metin olmasını sağlamıştı. Neden sonra bacağındaki acıyı fark etti. Bacağından derin bir yara almıştı. Mintanını parçalayarak bacağındaki kanı durdurmaya çalıştı. Bunca acının içinde bir de çocuklarının hasreti vardı ki...

Recai Çavuş ayağını sürükleye sürükleye önündeki tepeyi aşarken, geride bıraktığı arkadaşları için yeniden gözyaşı dökmeye başladı. Çanakkale sırtlarında açan kırmızı gelincikler gibi, kanlar içinde kalan arkadaşlarına veda etmek için son bir kez geriye dönüp baktı. Sanki kırmızı bir gelincik tarlasından, yüzlerce şehit kanatlanmış gibiydi. Beyaz kanatlarıyla cennete gidiyorlardı sanki. Recai Çavuş'u teselli eden de buydu zaten. Onlar cennete gitmişlerdi.

Recai Çavuş'un savaşı, hayatta kalmak savaşıydı artık. Sıkı sıkı sarmış olmasına rağmen hâlâ bacağından kan süzülüyordu. Bir eliyle yaralı bacağının adımlarına yardımcı oluyor, ağır aksak ilerliyordu. Mecali tükenmek üzereydi.

Birliğinin toplanma yerinin yakınlarına kadar yaklaşmıştı. Bir geçitten geçiyordu. Aklından sürekli ölüm düşüncesi geçiyordu. Geride bıraktığı arkadaşlarının yüzlerindeki huzurlu ifade, hâlâ gözlerinin önündeydi. Bundan dolayı ölüm çok da ürkütücü görünmüyordu gözüne. Mecali iyice tükenmek üzereydi. Ölümün er geç kendi başına da geleceğini düşünüyordu.

İçindeki can yavaş yavaş çekilirken, bedenine tatlı bir rehavet yürümüştü. Kendini koyvermek üzereydi. Yüzünde ölümü arzular gibi bir hâl vardı. Bu bir gönüllü ölüm değildi, cenneti arzulayış değildi, bu bambaşka, anlatılmaz bir şeydi. Hani Mevlana'ya "Aşk nedir?" diye sorduklarında, "Ol da gör." demişti ya, işte öyle bir şeydi bu. Anlamak için, olmak gerekti belki.

Gün tepeye kavuşmak üzereydi. Konaklama yerine yaklaşmıştı, ama takati tükendikçe mesafe uzaklaşıyor gibiydi. Çok susamıştı. Birden önünde masmavi bir su adacığı gördü. Etrafında çam ağaçları vardı. Dirseklerini yere vurarak hızlandı. Sert zeminden birden kayıp düşüverdi. Düşmenin etkisiyle sanki bir uykudan uyanır gibi oldu. Önünde ne bir su birikintisi ne de çam ağaçları vardı.

"Allahü Ekber!" diyerek kendini toparladı.

Vücudundan kan iyice çekilmişti. Ölümün tatlı

uyuşukluğuyla karşı karşıya olduğunu anlamıştı. Serap görmüştü. Bacağını sıkıca kavrayarak daha hızlı yürümeye çalıştı. Cephede ölmek şehit olmak demekti, ama bilerek ölmek intihardı. Ölmemek için direnmeliydi. Konaklama yerine kadar direnmeyi düşündü. Az kaldığını biliyordu. Kendi içinde çetin bir ölüm kalım mücadelesi vermeye başlamıştı. Her an düşüp kalabilirdi. Hiçbir acı hissetmiyordu. Vücudundaki kan yavaş yavaş tükeniyordu. Tatlı bir uyku, sürekli kendisini girdabına doğru sürüklemeye çalışıyordu. Sanki cennet bahçesinden kendisine sunulan elmayı reddeder gibi geri durmaya çalışıyordu uykudan.

Ailesini düşündü, çocuklarını düşündü. Daha bir gayretlendi. Sessiz bir ölüm kalım mücadelesi veriyordu içinde. Yüksek sesle türkü söylemeye başladı. Sesinin karşı tepelerde yansımasını duyuyor, yaşadığından emin olmaya çalışıyordu. Ne çare ki, sesinin tonu gitgide yavaşlıyor, kelimeler dudaklarından biraz daha anlamsızca çıkmaya başlıyordu. Zaman zaman etrafta bacasından dumanı tüten evlerin olduğu köyler görüyor, hafif bir sendeleme sonrasında kendine geliyordu. Havale geçiren bir hasta gibi bilinci yerine bir geliyor, bir kayboluyordu.

Güneş iyice tepedeydi. Nihayet kurtulduğunu düşünüyordu. Toplanma yerine gelmişti. Etrafta sesler yükseliyor, çeşmelerden şırıl şırıl sular akıyordu. Birden kaydı ve bir çukura düştü. Yeniden kendisine geldi ve toparlandı. Tırmanarak çukurdan çıktı. Etrafta ne bir çeşme akıyor ne de bir ses duyuluyordu. Yine serap görmüştü. Ölüm düşüncesi içine iyice yerleşmişti.

Mırıltıyla Yasin sûresini okumaya durdu Recai Çavuş. Bir yandan dua okuyor, bir yandan da aklına yerleşen ölüm düşüncesiyle geçmiş hayatını bir film şeridi gibi gözlerinin önünden geçiriyordu. En son iki çocuğunun resmi kaldı belleğinde. Sûreyi bitirmişti. Yeniden baştan okumaya durdu. Aklından geçirdiği hayallerle gerçekler yine iç içe girmişti.

Birden yüksekçe bir avlu duvarının dibinden geçtiğini fark etti. Babasının evinin avlusuna ne kadar da benziyordu. Avlunun açık kapısından içeri daldı. Hemen avlunun içindeki, açık duran iç kapıya yöneldi. Kapıda eşi duruyordu. İçeriye göz gezdirdi. Evet, burası babasının eviydi.

Hemen yanına koştu eşi. Ona sarılarak:

– Hoş geldin, dedi cennet kokan sesiyle.

Yüzüne mutlu bir rahatlık yürüdü, Recai Çavuş'un.

– Hoş bulduk Hatun, dedi.

– Bu hâlde nasıl geldin böyle, dedi eşi bacağına bakarak.

– Allah'ın yardımıyla geldim. Hayırdır Hatun senin ne işin var burada!

– Sen askere gidince, ben de çocuklarla babanın evine yerleştim. Sen gelene kadar, ailenle beraber kalmayı uygun buldum, dedi eşi.

Eşi, heyecanla daldı içeri. Daha eşikteyken bağırmaya başladı:

– Anne, baba Recai geldi çabuk gelin!

Recai Çavuş'un gözlerinin içi parladı. Hiç bu kadar mutlu olmamıştı. Yaralı bacağının acısını unutmuştu. Yıllardır askerdeydi. Cepheden cepheye koşturmuştu. Çocukları çok küçüktü askere giderken. Büyümüş olmalıydılar. Annesi ve babasını da çok özlemişti. Hemen içeriye girip onları görmek istedi. Babası ve annesi karşısındaydı. Hemen ellerine sarıldı. Annesi ve babası, onu hem öpüyor hem de ağlıyorlardı.

Çocukları çıktı avluya sonra. İkisini birden öpüp koklamaya başladı. Çocuklarına sımsıkı sarıldı. Sanki içine alacakmış gibi sarıldı.

– Baba bacağına ne oldu, dedi, küçük olanı.

– Cephede yaralandım, diye cevap verdi.

Eşi onu içeri alıp, hemen sıcak suyla pansuman etti yarasını. Ocaktaki tarhana çorbasından buhar yükseliyordu.

– Anlat oğlum! Cephelerde ne var ne yok, dedi babası.

– Arkadaşlarımın çoğu şehit düştü baba, dedi Recai Çavuş.

O anlatırken, eşi yüzündeki yaraları temizlemeye durdu. Islak bezle yüzünü siliyordu. Birden uyur gibi oldu.

– Sen kan kaybetmişsin Recaim. Hemen uyuma bir şeyler yiyip iç.

Eşi, uyumasın diye telâşla yüzüne vurur gibi yapmaya başladı.

Arkadaşı Malatyalı Duran'dı aslında başındaki. Bi-

linci bir gidip bir geliyordu Recai Çavuş'un. Tatlı bir hayale dalmış gibiydi. Yüzünden kan çekilmişti artık. Hızla yüzüne vuruyordu arkadaşı. İki gözü iki çeşmeydi Duran'ın.

– Uyan Recai Çavuşum uyan, ne olursun uyan. Kendini toparla. Ne olursun aç gözlerini!

Recai Çavuş'un yüzünde cennet bahçelerinde geziyormuş gibi huzurlu, mutlu bir ifade vardı. Recai Çavuş uyanmadı. Malatyalı sıhhiye çavuşu Duran, toplanma yerinin hemen yamacındaki tepeye, gelinciklerin arasına gömdü Recai Çavuş'u. Sonra da başında dualı bir ağıta durdu.

GÖÇ HASRETİ

O gece hiç uyumadı. Çocuklarının, taze yongalarının başında oturdu, uzun uzun onları seyretti. Biri on beş, diğeri on altı yaşındaydı. Daha bıyıkları bile terlememişti. Eğildi, eğildi kokularını hissetti, içine ta içine çekti kokularını. Uyanırlar diye, dokunmaya kıyamadı. Üzerlerine eğilip koklarken, sürekli akan gözyaşlarını mendille kuruladı. Yüzlerine gözyaşı damlamasından çekiniyordu. Sabaha kadar sessiz gözyaşlarıyla devam etti böyle.

Sabah olmak üzereydi. Kendini toparlayarak, abdestini aldı namaza durdu. Perdeyi araladığında ortalığın yavaş yavaş hareketlendiğini gördü. Çocuklarının yanına vardı hızla:

– Kalkın evlâtlarım, vakit tamam, dedi, şefkat dolu bir sesle.

Çocuklar aniden yataklarından fırladılar. Yola çıkacaklarını biliyorlardı. Hemen abdestlerini alıp namaza durdular. Büyük olanı her zamanki gibi imam oldu. Kapının hemen arkasında içi erzakla doldurulmuş heybe duruyordu. Uzun uzun dua edip ayaklandılar. Hayriye Hanım, kapıyı yavaşça aralayarak kapının ardındaki heybeyi dışarı çıkardı. Göç kafilesi toparlanıyordu.

İnsanlar yollara koyulmuşlardı sessizce. Yüreği inip inip kalkmaya başladı.

Birden kapının önünde hazır bekleyen çocuklarının boynuna sarıldı. Geceden bu yana devam eden sessizliğini bozdu. Hıçkırıklarla ağlamaya başladı. Yüzlerini, gözlerini, boyunlarını öpüyor, kuru bir kemik parçasına dönmüş ellerini saçlarında gezdiriyor, bir gül gibi kokluyordu çocuklarını. "Ömer'im, Halil'im!" diye inliyordu. Kelimeler boğazında hıçkırıklara takılıyordu.

Annelerinin bu hâli çocuklara fazlasıyla dokunmuştu. Onlar da sessiz iç çekişlerle ağlamaya, annelerini öpmeye başladılar. Buralarda yalnız bırakacakları anneleri için endişeliydiler. Anneleri de çocuklarını bir bilinmeyene doğru gönderdiği için endişeliydi. Üçü de biliyordu ki bir daha birbirlerini hiç göremeyebilirlerdi.

Balkan Savaşı sonrası Bulgar zulmü başlamıştı. Birçok göç olmuştu Trakya tarafına. Yine onlardan biriydi. Eşi Bulgar çeteler tarafından katledilen Hayriye Hanım, çocuklarının da aynı akıbete uğramalarını istemiyordu. Osmanlı savaşın içindeydi, ama olsun. Çocuklarının, Bulgar çeteleri tarafından öldürülmektense, vatan için şerefle cephede şehit olmaları daha iyiydi. Aslında hiçbirinin yaşamaya dair ümidi yok gibiydi. Bu göç, uhrevî bir umuttu.

Büyük olan Ömer heybeyi sırtlandı. Arkalarına baka baka kafileye katıldılar. Hayriye Hanım, ellerini inip inip kalkan göğsüne bastırmış, duygularının bedenine hâkim olmasına engel olmaya çalışıyor, sicim gibi gözyaşı döküyordu. Kafile gözlerden kaybolana kadar avlunun önünde öylece durdu.

Dışarıda, keskin bir şubat soğuğu hâkimdi. Kafile, gözden kaybolunca vücudunun soğuktan kaskatı kesildiğini hissetti. Âdeta sürüklenerek girdi içeri. Üzeri küllenmiş mangalın başına oturdu. Kolu kanadı kırılmış gibiydi. Donuk gözlerle mangala baktı, baktı. Çocuklarının taze hayaline dalıp gitti. Bundan sonra sadece onların hayaliyle yetinecekti.

**

Halil ve Ömer, Edirne'ye varınca bir misafirhaneye yerleştirildiler. Osmanlı, sinesine gelen herkese en dar, en zor zamanlarında bile kucak açıyordu. Bu Osmanlının temel felsefesiydi. Türk misafirperverliği, devlet eliyle tecelli ediyordu. Yahudisine, Hristiyanına bile böyle kucak açıyordu Osmanlı.

Osmanlı zor durumdaydı. Hem de çok zor durumdaydı. Düşmanlar dört bir yandan saldırıya geçmişler, aç kurtlar gibi parçalamaya çalışıyorlardı Osmanlı'yı. Halil'i Musul cephesine, Ömer'i de Çanakkale'ye gönderdiler bir zaman sonra. İkinci bir ayrılığı yaşayan körpe yürekler, sarılıp ağlaştılar. Yaşlı gözlerle baktılar son kez birbirlerine. Bunca hengâmenin içinde birbirlerini asla göremeyeceklerini düşünüyorlardı. Savaştan dönseler bile birbirlerini nerede nasıl bulacaklardı ki.

Halil Musul'da, Ömer Çanakkale'de yaşları ufak olduğu için geri hizmette tutuldular. İlerleyen zamanlarda, Çanakkale'de dehşetli bir insan kıyımı olduğundan Ömer cepheye alındı. Ömer, gözü kara atıldı hep düşmanın üzerine. Kaybedeceği bir şeyin olmadığını düşünüyordu. Şehitlik onun için en güzel hediye olurdu.

Ömer, Allah'ın yardımıyla düşman mermilerinden, kahrından korunmuştu. Gerçi vücudunda hâlâ birkaç şarapnel parçası taşıyordu. Savaş bitmiş, herkes memleketine dönüyordu. Ömer kederliydi. Nereye dönebilirdi ki! Annesine yakın olmak istiyordu. En son Edirne Uzunköprü'ye kadar gelebildi. Orada bir hana yerleşti. Karın tokluğuna hizmet etmeye başladı handa.

Savaş sonrası Halil de sağ kurtulmuştu. O da çaresizdi. Bir arkadaşının peşine takılarak, Edirne Tatarköy'e yerleşti. Halil, bir yandan hayat mücadelesini sürdürürken bir yandan da kardeşi Ömer'i aramaya başladı.

Aradan sekiz yıl geçmişti...

Ömer de yana yakıla kardeşini arıyordu. Ne çare ki arayışları Trakya'nın dışına çıkamıyordu. Birbirlerini arıyorlardı ancak birbirlerinin yaşadıklarından da emin değillerdi. Ama ikisinin de hayatta bu umuttan başka neleri kalmıştı ki. Onların hikâyesinden çevredeki herkesin haberi olmuştu bir zaman sonra.

Bir gün...

– Kardeşinin tarifine uygun bir adam Uzunköprü'de hancılık yapıyor. Var git bakalım kardeşin o mu, diye haber getirdi bir arkadaşı.

Yıllardır bir o yana bir bu yana kardeşi için koşup duran Halil, hiç zaman kaybetmedi. Hiç bu kadar ümitlenmemişti daha önce. Hemen Uzunköprü'ye varıp hanı buldu. İçerde tanıyamadığı üç beş adam vardı. Bir anda yine boşa kürek çekmiş olmanın verdiği acıyla içinden bir şeyler koptu. Yanlarına oturdu çaresizce sordu:

– Gardaşlar, Ömer, diye biri bulunur mu burada?

Sesi titriyordu. Olumsuz bir söz yine kolunu kanadını kıracak, ümidini bir kere daha söndürecekti.

– Var! Az önce eve gitti, dedi, içlerinden biri.

Halil'in kalbi dışarı çıkacakmış gibi vurmaya başladı. Bir an fenalaşır gibi oldu. Hemen su yetiştirdiler. Onu öyle görünce telâşlandılar.

– Ne oldu gardaş?

– Yok, bi şey, bana onun evini salık verecek var mı gardaşlar?

– Aha şu hanın hemen yanındaki ev.

Handan çıkıp bir solukta evin kapısına vardı. Göğsü hâlâ bir körük gibi inip inip kalkıyordu. Kapıyı çalıp beklemeye durdu. Gözlerini kapattı dua okumaya başladı. Kapı gıcırtıyla açıldığında gözleri hâlâ kapalıydı.

Kardeşi Halil'i, gözlerini kapamış karşısında gören Ömer'in içinden bir çağlayan kopup geldi. Sesi, göğsünde nargile gibi höpürdedi. Ağlamayla karışık bir nâra attı:

– Kardeşim! Halil'im!

Halil gözlerini açtı. Ömer karşısındaydı. Kapının önüne yığılacak gibi oldu bir an. Sarmaş dolaş oluverdiler hemen. Yılların verdiği hasretin ağırlığını taşıyamamıştı ayakları. Hele Ömer'in tek bacağı bu yükü hiç taşıyamadı. Bir hasret yığını gibi kapının eşiğine yığılıverdiler. Gözyaşı sel olup aktı kapının eşiğinde. Handan çıkanlar durmuş onları seyrediyorlardı. İçlerinden bazıları gözyaşlarına hâkim olamamıştı.

**

Yeni bir göç sonrasında anneleri Hayriye Hanım'dan da haberdar oldu Ömer ve Halil.

Hayriye Hanımı, sekiz yıl önce, yani çocuklarını Bulgaristan'dan gönderdikten sonra, soğuk bir kış gecesi sonrasında mangalın başında ölü olarak bulmuş komşuları. Elinde eşinden yadigâr doksan dokuzluk tespih varmış. Dizlerinde ise Ömer ile Halil'in birer hırkası duruyormuş. Gözleri de açıkmış Hayriye Hanımın.

ŞEFİKA HEMŞİRE

Şefika Hemşire o sabah yine görev yaptığı şefkat bucağı olan hastaneye gitti. Solgun yüzünde, cepheden gelen ve yüreğini sızlatan onlarca yaralıyla karşılaşacak olmanın endişesi vardı. Beyaz elbiselerini giyerek koğuşuna çıkmaktaydı ki, başka bir hemşire çekinerek yanına yaklaştı. Sesi titreyerek elindeki kanlı zarfı Şefika'ya uzattı:

– Şefika Hanım, sabah erkenden senin koğuşuna bir zabit getirdiler. Ah durumunu bir görsen! Koynunda bir mektup taşıyordu. "Ben ölmeden bu mektubu arkadaşımın nişanlısına ulaştırın." diye yalvardı. Ne tuhaf ki mektubun üzerinde senin adın vardı. Meraklanmamasını, mektubun sahibinin bu hastanede çalıştığını söyledim. Mektubu elime uzattı. Buyur.

Zarfın üzerindeki kanları gören Şefika'nın yüreğine bir ateş düştü. Mektubu hızla kaptı arkadaşının elinden. Hemen gözden kayboldu. Aceleyle üzerini değiştirdiği odaya vardı. Mektubu elleri titreyerek açtı. Nişanlısı Semih'tendi mektup.

"Ey benim müşfik ruhum, Şefikacığım!

Bilmem nedendir ama bu gece garip hislerle doluyum. Bugünlerde, içimde bir his bana; aramızdaki me-

safenin uzayacağını, hatta ebediyen karanlıklara kadar yuvarlanacağını söylüyor. Bu akşam her taraf, tüfek ve top seslerinden uzak, oldukça sakin. Mehtap ışıklarını her yana cömertçe yayıyor. Bu gece sessizliğinin ardında acaba hangi fırtına kopacak bilinmez.

Sana defalarca bahsettiğim Celadet Yüzbaşım dedi ki: 'Semih! Şu kaptırdığımız Kanlıtepe'yi tekrar geri alamazsak ne İstanbul'umuzdan ne de gelinlerimizin, kızlarımızın namusundan bir eser kalır. Oraya benimle birlikte şanlı hilâlimizi tekrar dikmeye var mısın?' 'Canımla kanımla hazırım, yemin olsun.' dedim

Güzel nişanlım,

Benim gibi muhallebiyle nazlı büyümüş birçok asker, burada kahraman kesildi. Hiçbirimiz vatanımız için, dinimiz için, namusumuz için kellemizi esirgemiyoruz. Bir ay önce arkadaşım Celadet Yüzbaşı ile ben de üsteğmenliğe terfi ettik. Fakat ikimiz de bu durumdan mahcup olduk. Biz rütbemizi kanımızla hak etmek istiyoruz. Vatanımızı o kadar seviyoruz ki tarihimizin bizimle övünmesini istiyoruz. Bu sevgi, senin sevginin üzerine çıkıyor diye ne olur beni kınama!

Evet, ben şimdi vazifemi senden çok seviyorum. Bu seni sevmediğim anlamına gelmesin. Elbette ki seni de çok seviyorum. Dün, boynumdaki küçük madalyonda bulunan resmini çıkartıp baktım. Doyamadım. Sonra zihnimdeki suretine dalıp gitmişim. Dünden bu yana içimi iğneleyen garip bir duygunun etkisinde sürekli seni düşünüyorum. Eğer şehit olursam senin hissedeceğin ıstırabı düşündüm ve titredim.

Şefikacığım,

Eğer şehit olursam, derin üzüntüler yaşamayasın. Vatan benden beklediği gibi senden de iyilikler bekler. Şehit olmam hâlinde arkamdan yas tutma, gazi bir subayla evlilik yap. Senden yalnızca isteğim budur.

Ölünceye kadar Semih'in"

Bu bir veda mektubu gibiydi. Şefika'nın gözleri dolu dolu olmuştu. Kendini toparladı. Hemen koğuşundaki mektubu getiren yaralının yanına koştu. Koğuşuna vardığında doktor gelmiş, hastalarını kontrol ediyordu. Şefika Hemşire'yi görünce seslendi:

– Hanım kızım, şu dört numaralı yatakta yatan şanlı gaziyi, size emanet ediyorum. Ona iyi bakın!

Şefika yaralı gaziye yaklaştı. Üzeri örtülüydü. Sadece başı gözüküyordu. Gazinin, uzun kirpiklerinin altındaki iri gözlerinde derin anlamlar vardı. Şefika, gazideki gizemi çözmeye çalışırken içeri aniden birisi girdi. Yaşlı bir Osmanlı askeriydi. Yanında iki çavuş vardı. Gaziye yaklaştı. Alnından öptü. Elindeki Osmanlı nişanını gazinin boynuna taktı. Biraz geriye çekildi selâm verdi:

– Celadet Yüzbaşı, binbaşılık rütbenizi tebrik ederim, hayırlı olsun, dedi.

Şefika'nın gözlerinin içi parladı birden. Demek Semih'inin mektubunda sürekli bahsettiği Celadet Yüzbaşı buydu. Buraya geleceğini düşünerek mektubu ona emanet etmiş olmalıydı. Herkes gidince ondan Semih'ini sorabilirdi. Sözlerine dikkat kesildi:

– Teşekkür ederim muhterem kumandanım! Evet, bugün bana rütbe, şan ve şeref var. Fakat şu aciz hâlim, bana pek dokunur. Ne olurdu sanki ben de mektubunu koynumda taşıdığım Kumandan Semih gibi şehit olabilseydim!

Şefika, gazinin ondan sonraki söylediklerini hiç duymadı. Bir anda beyninden vurulmuşa döndü. Hızla dışarı çıktı. Doktor ve binbaşı olanlara bir anlam verememişlerdi. Bir köşede dakikalarca gözyaşı döktü. Sonra mektubu bir daha okudu. Ardından bir daha. Nihayet acıklı bir "Ah!" çekerek rahatlamaya çalıştı. Daha fazla gözyaşı dökmesi Semih'inin ruhunu rahatsız edebilirdi. Kendini toparlamaya çalıştı. Tekrar hasta koğuşuna döndüğünde, sanki iki büklüm olmuştu.

Şefika, odaya döndüğünde askerler gitmişlerdi. Kapıda bir onbaşı bekliyordu. Gazinin başucuna geldi. Birden onbaşı seslendi:

– Kumandanım müjde, anneniz geldi.

Her hâlinden Anadolu kadını olduğu beli olan, mütevazı ve tedirgin adımlarla girdi içeri gazinin annesi. Oğlunu yatar vaziyette görünce birden rengi sarardı. Hızla yanına vardı:

– Ah Celadetçiğim! Gözümün elifi yavrucuğum! Elhamdülillah seni sağ salim buldum, diye bağırmaya başladı.

Yatakta boynuna kadar yorganla kapalı olan Celadet Binbaşı'ya sarılmaya çalıştı. Celadet, birden acıyla inlemeye başlayınca kadın şaşırıp kalakaldı:

– Ne oldu oğlum, neyin var!

Celadet'in gözlerinden yaş akıyordu:

– Oy anneciğim! Yorganımı kaldır da bak, dedi, inleyen sesiyle.

Kadının yorganı kaldırmasıyla beraber, hastane koridorlarında acı bir çığlık yankılandı. İkinci çığlığı da Şefika kopardı. Talihsiz kadın kendinden geçti, olduğu yere yığılıp kaldı. Sesi çıkmaz oldu. Dağ parçası gibi Çanakkale'ye yolladığı Celadet'i budanmış bir kütüğe dönmüştü. Bir kolu dirsekten, diğeri omuzdan; ayağının biri dizden, diğeri baldırdan kopmuştu.

Kadının çığlıklarına doktor ve birkaç hastabakıcı yetişti. Doktor, kadına uzandı. Boğazını yokladı, bileklerini tuttu. Kadın ölmüştü. Annesi kaldırıp götürülürken, yerinden kımıldayamayan Celadet, acı hıçkırıklarla kendini helâk ediyordu. Şefika da Celadet Binbaşının hıçkırıklarına eşlik ediyordu.

İki hafta sonrasıydı...

Şefika sabahleyin metin bir görünümle, tebessüm ederek yaklaştı Celadet Binbaşı'ya. Hâlini hatırını sordu. İkisi de kendisini biraz toparlamıştı. Biraz sonra Osmanlı Subayı, iki çavuşla girdi içeri:

– Nasılsın Celadet Binbaşım, diye hâlini hatırını sordu.

Metin gözüküyordu ama yine de yüreği yanıktı. Derin bir iç geçirdi:

– Şu hâlde iken, tek dayanağım olan annemi de kaybettim. Şimdi gözyaşlarımı silecek şefkatli bir ele ne kadar muhtacım bilemezsin kumandanım, dedi.

Kumandan duygulanmıştı. Etrafına biraz bakındı. Etrafta birkaç hastabakıcı kız vardı. Şefika'yla göz göze geldi. Gözleri yaşlıydı. Bir müddet sessiz kaldıktan sonra konuşmaya başladı:

– Metin ol oğlum! Vatana ettiğin hizmetlerden sonra, seninle evlenecek ve seni gözetecek akıllı ve asil ruhlu nice kızlarımız var.

Odadaki hastabakıcılar başlarını yere eğdiler. Şefika şefkatle Celadet'e bakıyordu. Celadet, kumandana alaycı bir bakış attı:

– Kumandanım böyle budanmış kütüğe dönmüş bir adama hangi kız varır?

Şefika, birden öne atıldı. Semih'inin vasiyeti hâlâ kulaklarında çınlıyordu. Celadet Binbaşı'ya yaklaştı:

– Yanılıyorsunuz Celadet Bey! Hem Semih'in vasiyetini yerine getirmek, hem de sizin gibi şanlı bir gazinin hizmetinde bulunmak bana şeref verir.

Kumandan şefkatli bakışlarla, Şefika'yı tebrik etti. Celadet'in gözlerinden sevinç gözyaşları süzülmeye başladı. Dudakları titreyerek konuştu:

– Oo, şimdi anlıyorum. Siz sevgili arkadaşım Semih'in biricik nişanlısı, Şefika'sınız. Onun bana gönderdiği bir melek olmalısınız.

– Sizi mutlu edeceğimden emin olunuz.

Celadet, minnettar bakışlarını Şefika'ya dikti. Sonra gözlerini kapatıp sessiz bir duaya durdu.

BU MİLLET YENİLMEZ

Osmanlı Devleti yıkılmıştı. Anadolu'da muhteşem bir Kurtuluş Mücadelesi veriliyordu. Çanakkale yenilgisinin izlerini hâlâ üzerlerinden atamayan Batılılar, yeni bir Osmanlının doğmasından endişeliydi. Bundan dolayı Anadolu insanının Kurtuluş Mücadelesi'ni yakından izliyorlardı. O günlerde birçok yabancı casus, gazeteci sıfatıyla ülkemizi geziyordu.

Bir Fransız casus heyeti de gazeteci sıfatıyla Anadolu köylerini dolaşmaktaydı. Anadolu köylülerinin içinde bulunduğu yoksulluğu gördüklerinde için için seviniyorlardı. Köylerde genç erkek namına, bir numune dahi görememeleri onları umutlandırmıştı. Her taraf dullar ve yetimlerle doluydu. Dalı budağı budanmış bir ağaç gibiydi Anadolu. Sefalet diz boyu idi. İçlerinden birisi yanındakine gülümsedi:

– Türkler bundan sonra bir daha bellerini doğrultamazlar. Tarih bundan sonra Türkleri sahnesinde göremeyecektir.

Yanındaki gazeteci gözlerinin içi parlayarak tasdik etti onu.

Bir zaman sonra gazetecilerin yolu Eskişehir istasyonuna düştü. O ana kadar gülen bir yüzle karşılaşmamış-

lardı. İstasyondaki üç çocuk neşeyle oynuyorlardı. Çocukların ayaklarında ayakkabıları yoktu ve üzerlerinde elbise olarak yamalı çuvallar vardı. Çocukların üzerlerindeki çuvalların boyunları ve kol yerleri delinerek elbise şekline getirilmişti. Bütün bunlara rağmen onların neşeyle oynayıp gülmelerine bir anlam veremeyen gazeteci, çocuklardan birine yaklaştı:

– Senin baban nerede?

– Babam, Çanakkale'de vatan için din için şehit oldu.

Çocuk, bunu söylerken babasıyla gurur duyduğunu gazeteciye hissettirmişti. Diğer çocuklar da yanlarına gelmişlerdi. Fransız gazeteci, hemen diğer çocuğa da aynı soruyu sordu:

– Ya senin baban?

– Benim babam da Çanakkale'de din için vatan için şehit oldu.

Bu kez üçüncü çocuğa aynı soruyu yöneltti gazeteci:

– Benim babam da Yemen'de şehit oldu.

– Peki, babalarınız yok, size kim bakıyor?

– Ninemiz, dedi, üçü birden.

– Siz kuzen misiniz?

– Evet, emmioğullarıyız.

– Ya dedeniz nerde?

– O da şehit oldu, Çanakkale'de.

– Sizin isimlerinizi kim verdi?

– Ninemiz.

– Neden?

– Babalarımız cephedeyken ninemiz ismimizi değiştirdi.

İstasyonun hemen karşısındaki derme çatma kulübeden ihtiyar bir nine çıkıverdi. Yüzündeki çizgiler, çilenin ve acının her türlüsünü yaşamış olduğunun deliliydi. Yoksulluğu her hâlinden belli oluyordu. Ama bir o kadar da vakurdu duruşu. Çocuklara seslendi:

– Gazanfer, Muzaffer, Mücahit, yavrularım gelin size çorba yaptım, yemeğinizi yiyin!

Anadolu'daki gezisi boyunca neşesini kaybetmeyen gazetecinin yüzü asıldı. Yanındakine döndü:

– Bunlar yoksul, aç, yalınayaklar. Ama isimleri Muzaffer, Gazanfer, Mücahit. Her ne kadar Türkleri bir daha doğrulmamak üzere imha ettiğimizi düşünsek de Anadolu'da bu ruh olduğu müddetçe bu millet yeniden dirilir. Biz bu milletin erkeklerini cephede imha ederken, kadınlarını hesaba katmadık. Bu millet yenilmez bir millet.

ANZAKLI ÖMER

Gemilerin hangar kapıları açılınca, binlerce asker denizin üzerini doldurdu. Suların içinden hızla çıkarak sırtlara doğru tırmanmaya başladılar. Karaya ayak basar basmaz, yoğun ateş altında kalmışlardı. Jozef, can havliyle kendisini bir kayanın arkasına attı. Kimisi tepeye tırmanmaya çalışırken, vurulup yere düşüyor, kimisi ölmemek için yere âdeta yapışıyordu. Jozef titriyordu. Dünyanın en vahşi insanlarıyla karşı karşıya olduklarını düşünüyordu.

Çünkü Avustralya'da İngilizler kendilerini toplayıp: "Barbar Türkler Hıristiyan dünyasını yakıp yıkacaklar. Bütün dünya o barbarlara karşı cephe açmış durumda. Birlik olup üzerlerine gideceğiz. Bu savaş çok önemlidir." demişlerdi.

Savaş sonrasında da İngiltere'de güzel bir hayat vaat etmişlerdi. Jozef, bu sözlere inanıp savaşmak isteyenler arasına katılmıştı. Cepheye gelmeden önce de üç ay Mısır'da savaş eğitimi almıştı. Burada aldığı eğitimden sonra, Türklere karşı nefreti artmış, onları yok edilmesi gereken varlıklar olarak görüyordu. Zira İngilizler Türkler'i; kan emici, insan eti yiyen, esirlere acımasızca işkenceler yaparak öldüren, vahşi, barbar varlıklar olarak tanıtmışlardı.

Türkler'i yok etme hıncıyla doluydu Jozef. Ancak yerinden bir türlü kımıldayıp saldırma imkânı bulamıyordu. Küçük kayalıklar arasında sürünerek tepeye doğru ilerlemeye çalışıyordu. Bazen birliğiyle beraber ileriye doğru hamle yapıyorlar, ancak biraz sonra kayıp vererek geri çekilmek zorunda kalıyorlardı. Fakat Anzak askerleri tekrar tekrar saldırıya geçerek bir an önce barbar diye düşündükleri Türkleri yok etmek istiyorlardı. Ne var ki her saldırılarında tekrar püskürtülüyorlardı.

Sırtlara doğru iyice yayılmışlardı. Gün neredeyse tükenmek üzereydi ancak onlar, henüz Türk mevzilerini aşıp, tepeye ulaşamamışlardı. Jozef son saldırıda, geriye dönerken ayağından yaralanmıştı. Arkadaşları hızla çekilmişler kendisi geride kalmıştı. Acı içinde kıvranıyordu. Birden karşısında bir Türk askeri belirdi. Jozef çaresizdi. Kan kaybediyordu. Gözleri karardı. Karşısındaki Türk askerini vahşi bir canavar gibi görmekteydi. Türk askeri ona doğru eğildiğinde kendinden geçti.

Kendine geldiğinde şaşırdı. Hayattaydı. Yarasının sarılıp kanının durdurulmuş olduğunu gördü. Yanına da içmesi için bir miktar su bırakılmıştı. Hayretler içindeydi. O zaman o gördüğüm Türk askeri değildi, diye geçirdi içinden. Ama hâlâ şüpheliydi. O asker Türk askeri değilse ya kimdi?

Gecenin karanlığından faydalanarak arkadaşlarına ulaştı. Hemen revir gemisine nakledildi. Günler sonra iyileştiğinde tekrar cepheye döndü Jozef. Bu kez cephe gerisinde vazifeliydi. Savaşın ilerleyen zamanlarında,

karşılıklı kayıplarla beraber karşılıklı esirler de alınmıştı. Görev yerine yüz kadar Türk ile iki alman esir getirildi. Gözlerini Türklerden ayırmadı Jozef. Kafasında soru işaretleri oluşmaya başlamıştı. Türkler hiç de öyle canavara benzeyen insanlar değillerdi. Ama bunlar esir, esirler gerçek yüzlerini elbette göstermezler, diye düşündü sonra. Getirilen esirler tutukevi olarak kullanılan sığınaklara dolduruldular. Biraz sonra İngiliz subayın verdiği emir kanını dondurdu:

– Hepsini yakın!

Jozef, hayretler içindeydi. Birkaç İngiliz askeri, sığınağın çevresine benzin döküp tutuşturdular. Sığınaktakileri görebiliyordu. Esirlerin hepsi alevlerden korunmak için, birden sığınağın bir köşesine doğru kaçıştılar. Biraz sonra alevler esirleri tamamen sarınca, acı çığlıklar başladı. Onları seyreden İngilizler ve bazı Avusturalyalılar neşeyle gülüşüyorlardı. Jozef gülmüyordu. Kafasındaki soru işareti büyümüştü.

Aynı hadise bir gün sonra yine tekrar etti. Bu duruma dayanamayan Jozef, tekrar birliğine dönme ve savaşma isteğini iletti komutanına. Maksadı, insanlara zulüm yapılan bu yerden uzaklaşmaktı. İsteği kabul gördü. Savaşmaya istekli bir askeri geri çevirmek İngilizlerin işi değildi.

Tekrar cephedeki birliğine döndü. Savaş iyice ilerlemişti. Sırtlarda kendilerine mevziler edinmişlerdi. Türk mevzilerine çok yaklaşmışlardı. Mevziler arasındaki mesafeler yirmi metreye kadar düşmüştü. Zaman zaman göğüs göğse mücadele ediyorlardı. Savaşın durakladığı anlarda, Türk mevzilerinden yanık türkü ses-

leri duyuluyordu. Bu türkü sesi Jozef'i oldukça etkilemiş, çatışmanın durduğu anlarda hemen Türk mevzilerine kulak kabartıp türkü dinler olmuştu. Zamanla Türk mevzilerindeki askerlerle aralarında şakalaşmalar dahi olmaya başlamıştı. Jozef, artık Türklerden nefret etmiyordu. Ateşkesin bitip, mermilerin havada uçuştuğu anlarda, Türk mevzilerine gönderdiği mermilerin isabet etmemesine özen gösteriyordu. Bir gün Türk mevzisinden türkü sesi gelmeyince, bir kâğıda "Türkü söyleyen arkadaş neden suskun?" diye bir not yazıp fırlattı. Biraz sonra notun karşılığı Türk mevzilerinden gecikmedi. Gelen notta "O arkadaşımızı dün şehit ettiniz." yazıyordu. Jozef'in içi sızladı. Bu savaşın içinde olmaktan dolayı çok pişmandı.

O gün yine dehşetli bir çatışma sonucunda, "Süngü tak saldır!" emri verilmişti. Mevzilerinden çıkarak Türk mevzilerine doğru saldırmaya başladılar. Artık savaşmak istemiyordu, ama savaş ortamında emirlerin dışına çıkmak da mümkün değildi. Bir an Türklerin karşı saldırısıyla neye uğradıklarını anlayamadılar. Komutanlarının; "Tekrar mevzilere!" komutunu alan Anzak askerleri, hızla mevzilerine dönmeye başladılar. Jozef, iki mevzinin arasında kalmıştı.

Yaralıydı. Kalkmaya, mevzisine dönmeye çalıştı ancak yapamadı. Mevzilerine dönen askerler, karşılıklı olarak birbirlerine ateş ediyorlardı. Atletinden bir parça kopardı, silâhının ucuna bağlayarak sallamaya başladı. Ancak karşılıklı ateş durmak bilmiyordu. Birden Türk mevzisinden bir asker kurşun gibi fırlayarak, Jozef'i kucağına aldı ve İngiliz mevzisine doğru yöneldi.

Hızla onu getirip mevzisinin önüne bıraktı. Türk askeri kendi mevzisine dönüyordu ki İngiliz mevzisinden gelen bir kurşunla yere yığıldı. Bu manzarayı gören Türk askerleri şiddetli bir ateşe başladı. İngiliz mevzisine doğru saldırıya geçtiler. Şiddetli bir çarpışma sonucunda İngiliz mevzisini ele geçirdiler. Sağ kalanları ise esir aldılar.

İki ateş arasında kalan Jozef, aldığı yarasının etkisiyle kendinden geçmişti. Gözlerini açtığında kendisini yabancı insanların arasında gördü. Bir an ürperdi. Esir düştüğünü anlamıştı. Gözlerindeki ifadeden, çok korktuğu anlaşılıyordu. Türklerin çok iyilikleriyle karşılaşmıştı, ama hâlâ içinde bir korku vardı. Üstelik esirdi. Kendi arkadaşlarının Türk esirlere neler yaptıklarına da gözleriyle şahit olmuştu.

Dikkat ettiğinde yaralarının sarılmış olduğunu gördü. Çadırdan yapılmış bir hastanedeydi. Türkler, kendisine hiç de öfkeli bakmıyorlardı. Etrafında yaralı Türk askerleri de vardı. Biraz sonra, Türk askerleri çantalarında bulunan yiyeceklerden ona ikram ettiler. İyi biliyordu ki onların yiyecekleri çok çok azdı. Bu hâldeyken bile kendileri yemeyip ona ikram ediyorlardı. Hayretler içindeydi. Kendi kendine:

– Bu adamlar isteseler şu anda beni öldürürler. Ama öldürmüyorlar. Veyahut isteseler önceden öldürebilirlerdi. Hâlbuki beni cephenin gerisine getirdiler. Bizimkiler onların esirlerini cayır cayır yakarken onlar ekmeklerini bana veriyorlar. Bana ve diğer esirlere misafir gibi davranıyorlar. "Yazıklar olsun bana." diye söylendi. Böyle asil insanlarla niye savaşıyorum ben?

Niye savaşmaya geldim? Ama bu pişmanlığım fayda etmiyor ki." diye pişmanlığını belirten bir iç çekti. "Bu iyiliğe karşı ne yapsam acaba?" diye düşündü durdu günlerce. Artık Türklerle savaşma niyetinde değildi. Zaten savaşacak durumu da yoktu.

**

Savaş bitmişti. Jozef, serbest bırakıldı ve memleketine döndü. Memleketinde Türk milletini ömür boyu unutmamak için, koluna bir Türk bayrağı dövmesi yaptırdı. Etrafındakilere de hep Türklerin ne kadar mert ve iyiliksever olduklarını anlattı.

Yıllar sonraydı...

Jozef Amerika'ya yerleşmişti. Yaşlanmıştı. Hastalanmış ve hastaneye kaldırılmıştı. Kanser hastasıydı ve üstelik kansızdı. Elinde kan torbasıyla bir doktor girdi odasına:

– Kan vereceğim, kolunuzu açar mısınız?

Kolunu sıvamaya çalıştı ama yapamadı. Doktor davrandı hemen. Pazısını açtı. Pazısındaki Türk bayrağı çok ilgisini çekmişti doktorun. Sormadan edemedi.

– Siz Türk müsünüz?

Jozef, kaşlarını yukarıya kaldırarak; "Hayır" manasına işaret yaptı.

– Peki, bu kolunuzdaki Türk bayrağı nedir, diye ısrar etti doktor.

– Aldırma işte öylesine bir şey, dedi, Jozef.

Doktor ısrarını sürdürdü:

– Fakat benim için bu bayrak çok önemli. Dikka-

timi çekti. Çünkü bu, benim milletimin bayrağı, benim bayrağım.

Bu söz üzerine gözlerini dikkatle açtı Jozef. Hayran hayran doktorun yüzüne baktı ve mırıltı hâlinde sordu:

– Siz Türk müsünüz?

– Evet Türk'üm.

Jozef'in gözlerinin içi parladı birden. Sanki iyileşmişti. Doğrulup yatağına oturdu. Savaş anılarından bahsetmeye başladı doktora:

– Bizim beynimizi yıkayan İngilizler, Türklere karşı topladığı askerlerin tamamını Çanakkale'ye sevk ediyorlarmış. Bizi gemilere doldurup Mısır'a getirdiler o zaman. Mısır'da şöyle böyle birkaç ay talim gördük. Atış talimi. Ondan sonra da bizi alıp Çanakkale'ye getirdiler.

Savaşın şiddetini ben ilk orada gördüm. Öyle ki denize düşen gülleler suları metrelerce yukarı fışkırtıyor, gökyüzünde havai fişekler geceyi gündüze çeviriyordu zaman zaman. Her saldırıda bizden de Türklerden de yüzlerce insan, hayatının baharında can veriyordu. Fakat biz hepimiz, Türklerdeki gayret ve cesareti uzaktan gördükçe şaşırıyorduk. Teknolojik yönden çok çok üstün olduğumuz gibi sayı bakımından da fazlaydık. Peki, onlara bu cesaret ve kuvveti veren şey neydi? İlk başlarda zannediyordum ki İngilizlerin bize anlattığı gibi Türkler barbarlıktan böyle saldırıyorlar. Meğer barbarlıktan değil, kalplerindeki vatan sevgisinden kaynaklanıyormuş. Bunu nereden anladığımı

soracak olursan; ben savaşta Türklerin çok insanlıklarını gördüm. Ölmek üzereyken, Türkler bana yardımcı olup yaralarımı iyileştirdiler. Hatta insanlığı Türklerden öğrendim desem doğrudur.

Sonra şöyle devam etti:

– Talihin cilvesine bakın ki o zaman ölmek üzere iken yaralarımı iyileştirerek, sıhhate kavuşmama çaba sarf eden Türkler idi. Şimdi de Amerika gibi bir yerde yıllar sonra yine beni iyileştirmeye çaba sarf eden bir Türk!

Ne garip değil mi? Avustralya'dan Amerika'ya gelirken bir Türk'le karşılaşacağımı hiç tahmin etmezdim. Size minnettarım. Siz Türkler, gerçekten çok merhametli insanlarsınız. Bizi hep kandırmışlar... Buna bütün kalbimle inanıyorum.

Doktor şefkatle sıktı ellerini. Tam dışarı çıkıyordu ki yeniden seslendi Jozef:

– Bana adınızı söyler misiniz?

Gözleri nemliydi.

– Ömer, dedi, doktor.

Merakla tekrar sordu:

– Peki, niçin Ömer ismini vermişler sana?

– Babam, Müslümanların ikinci halifesinin isminden ilham alarak bana Ömer adını vermiş.

– Yahu senin adın Müslüman adı mı?

– Evet, Müslüman adı.

Birden doktorun yüzüne baktı, ayağa kalkmak istedi. Doktor, ona kalkmaması için engel olmak istedi.

İhtiyar Jozef ısrar etti. Onun ısrarına dayanamayıp yatakta oturmasına yardım etti doktor. Gözleri dolu doluydu. Doktorun yüzüne bakarak dedi ki:

– Senin adın güzelmiş. Benim adım şimdiye kadar Mr. Josef Miller idi. Şimdiden sonra "Anzaklı Ömer" olsun. Peki, doktor beni Müslüman eder misin? Müslüman olmak zor mu?

Doktor fazla şaşkınlık içinde değildi. Anlattıklarından sonra, onun fazlasıyla Türk ve Müslüman sevgisiyle dolu olduğunu anlamıştı.

Jozef, meğer o yaşa gelinceye kadar içten içe hep düşünüyormuş, ama bunları paylaşacağı kimseyle hiç karşılaşmamış.

– Tabii dedi, doktor, Müslüman olmak çok kolay.

Tekrar yanına ilişip ona imanın ve İslâmın şartlarını anlattı. Jozef, tereddütsüz kabul etti. Bir yandan kelime-i şehadet getiriyor, bir yandan da çocuklar gibi ağlıyordu. Yaşlılık bir yandan, hastalık bir yandan, yıllardan beri içinde kavuşmak isteyip de bilemediği için kavuşamadığı İslâmiyete olan hasretin sona ermesi bir yandan yaşlı gönlü duygulanmıştı.

Devam etti:

– Siz Müslümanlar tespih çekersiniz bana da bir tespih bulsan da ben de yattığım yerden tespih çekerek Allah'ımı ansam olur mu?

Bu sözden de Çanakkale'deki dedelerinin savaş esnasında Hakk'ı zikretmeyi ihmal etmediklerini anlamıştı doktor. Hemen bir tespih bulup kendisine getirdi. Jozef, artık hasta yatağında tespih çekiyor, doktoru da ge-

rektiğinde tedavisiyle ilgileniyordu. Doktor bir gün yanına geldiğinde, Jozef samimi bir şekilde rica etti:

– Beni yalnız bırakma olur mu?

– Ne gibi Ömer amca?

– Ara sıra gel de bana İslâmiyet'i anlat! Sen çok güzel şeylerden bahsediyorsun. O sözleri duydukça kalbim ferahlıyor.

O günden sonra doktor her gün yanına geldi. Bildiği kadarıyla dinini anlattı. Fakat Jozef günden güne eriyip tükeniyordu.

Bir gün doktor, hastanenin genel hoparlöründen bir anons duydu:

"Doktor Ömer! Lütfen 217 numaralı odaya gelin!"

İçinden "Ömer amca ölüyor mu yoksa?" diye geçirdi. Hemen yukarı çıktı. Odasına vardığında sağ elinde tespih, açık duran sol kolunun pazısında dövme Türk bayrağı, göğsünde imanı ile koskoca Anzaklı Ömer son anlarını yaşıyordu. Hemen başucuna oturdu doktor. Kendisine kelime-i şehadet söylettirdi. O şekilde doktorun kucağında ruhunu teslim etti.

Doktor, bir anda Çanakkale'ye gitmişti. Dedelerini düşündü. Sonra Jozef'e, yani Anzaklı Ömer'e baktı. Gözlerinden sicim gibi yaş akıyordu.